

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : Συνταξιοδοτικές Παροχές και Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Καρναβά Μαρία – Γαρέφου Σαμάνθα

Επιβλέπων: Αν. Καθηγητής Θ. Β. Σταματόπουλος

Ηράκλειο

Φεβρουάριος, 2015

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη 5

Συντομογραφίες 8

Μέρος Α'. Θεωρητική Προσέγγιση 9

Κεφάλαιο 1ο. Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Δημόσια Οικονομική. 9

1.1.Εισαγωγή 9

1.2.Η έννοια της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα 9

1.2.2. Ιστορική αναδρομή κοινωνικής ασφάλισης 10

1.3. Η ιστορική εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στο πλαίσιο λειτουργίας του Ελληνικού μοντέλου κοινωνικής ασφάλειας 11

Κεφάλαιο 2ο. Ευρωπαϊκό Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών 2010 13

2.1. Εισαγωγή 13

2.2. Εξέλιξη των Συστημάτων Εθνικών Λογαριασμών 13

2.3. Κεντρικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού συστήματος λογαριασμών 14

2.4.Ταξινομήσεις - Θεσμικές μονάδες – Θεσμικοί τομείς 14

2.5.Συναλλαγές 15

2.6.Το σύστημα των Λογαριασμών 15

2.6.2.Αποτίμηση των συναλλαγών 15

2.6.3.Αποτίμηση σε σταθερές τιμές 16

2.6.4. Ακολουθία των λογαριασμών 16

2.6.5.Υπολογισμός του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) 17

2.7.Οι Δημοσιονομικές Στατιστικές 18

2.7.2. Τελική Δημόσια καταναλωτική δαπάνη 18

2.7.3.Έλλειμμα /Πλεόνασμα 18

2.7.4. Δημοσιονομικό έλλειμμα και δημόσιο χρέος, βάσει της συνθήκης του Μάαστριχτ 1992 18

2.8. ΕΣΛ 2010 19

2.9. Μεθοδολογικές αλλαγές που οφείλονται στην εφαρμογή του ESA 2010 20

2.10.Οι πρόσφατες εξελίξεις στους Ελληνικούς Εθνικούς Λογαριασμούς 21

2.11. Αναθεώρηση Εθνικών Λογαριασμών 1995-2013 23

Κεφάλαιο 3. Μεθοδολογία υπολογισμού συνταξιοδοτικών παροχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. 25
3.1.Γενικά 25
3.2. Παράμετροι συνταξιοδοτικών παροχών στην ΕΕ 25
3.3. Σύστημα συνταξιοδότησης της Δανίας 28
3.4.Ολλανδικό σύστημα συνταξιοδότησης 28
3.4.2.Η Δημόσια σύνταξη 29
3.4.3.Οι επαγγελματικές συντάξεις 29
3.5. Η Ιδιωτική Ασφάλιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση 30
3.6. Η Ιδιωτική Ασφάλιση στην Ελλάδα 31
3.7.Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος και η ιδιωτική ασφάλιση 31
3.8.Υπολογισμός της σύνταξης στην Ελλάδα 32
3.8.1.Ανώτατο ποσό συντάξεων 33
3.9.Οι αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων από την 1η Ιανουαρίου 2015 στο Ελληνικό Δημόσιο και σε όλα τα ασφαλιστικά ταμεία 34
3.10.Εφάπαξ στο Δημόσιο 35
3.11.Παραδείγματα 36
Μέρος Β'. Εμπειρική Διερεύνηση 37
Κεφάλαιο 4. Μελέτες περιπτώσεων βάσει του Τεχνικού Οδηγού Κατάρτισης Δεδομένων Συντάξεων (Eurostat-ECB, 2011). 37
4.1 Καθαρές παροχές κοινωνικής προστασίας με το Σύστημα Esspros (Ετών 2007 - 2011) 37
4.1.2.Ποσοστιαία κατανομή κατά λειτουργία των καθαρών παροχών κοινωνικής προστασίας με το σύστημα ESSPROS 38
4.2.Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Στατιστικών Κοινωνικής Προστασίας (ESSPROS): Αριθμός Δικαιούχων κύριας σύνταξης κατά κατηγορία σύνταξης στην Ελλάδα. Έτος 2006-2012 44
4.2.1.Προβλήματα στη μεθοδολογία 47
Συμπεράσματα 49
Βιβλιογραφία 52

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

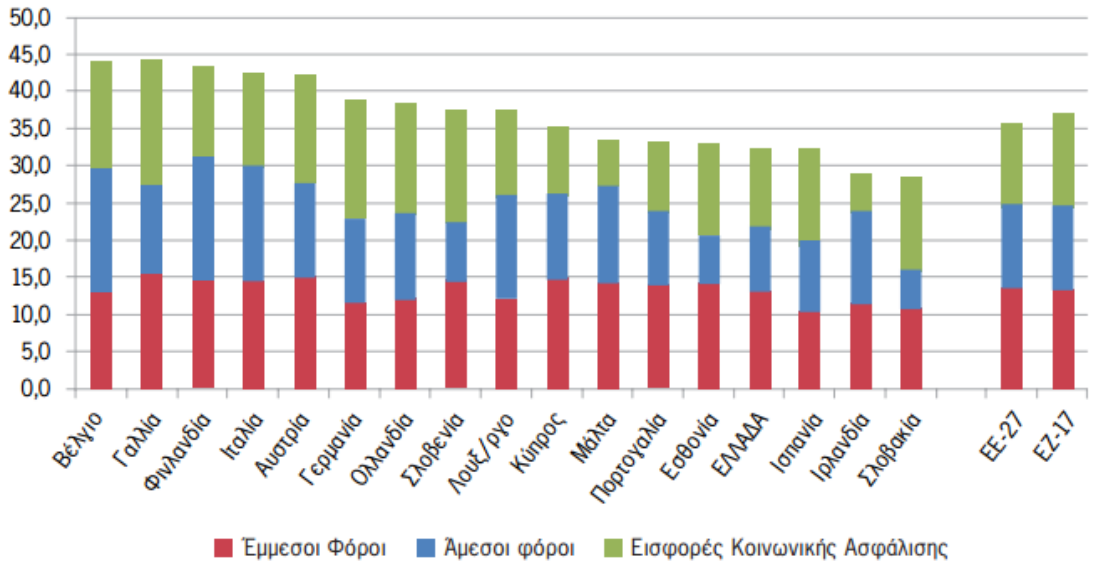
Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η *μελέτη του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης,* όπως αυτός αναπτύχθηκε διαχρονικά στην προσπάθεια κάλυψης συγκεκριμένων αναγκών για κάθε χώρα καθώς και στην εξέλιξη αυτού με ότι αυτό συνεπάγεται για τη δομή και τη λειτουργία του. Συγκεκριμένα οι κοινές προκλήσεις που αφορούν στο μέλλον των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, όπως η δημογραφική εξέλιξη, η βιωσιμότητα των χρηματοδοτικών πόρων, η εκπλήρωση των κοινωνικών στόχων παράλληλα με την απαιτούμενη οικονομική ανάπτυξη, αποτέλεσαν τις βασικές προβληματικές για τη μελέτη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Ξεκινώντας από τις βασικές αρχές που έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για το μέλλον των συνταξιοδοτικών συστημάτων (παροχή ασφαλούς εισοδήματος, οικονομική βιωσιμότητα, εκσυγχρονισμός) έγινε προσπάθεια μελέτης των βασικών αρχών που διέπουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη ενώ δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη μεθοδολογία υπολογισμού συνταξιοδοτικών παροχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε σύγκριση με τη χώρα μας.

Στη συνέχεια εξετάστηκε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών 2010, η εξέλιξη των συστημάτων και το κεντρικό πλαίσιο Εθνικών Λογαριασμών καθώς και μεθοδολογικές αλλαγές. Ο αναθεωρημένος ΕΣΛ προωθεί την παραγωγή των υψηλής ποιότητας στοιχείων των εθνικών λογαριασμών που απαιτούνται για την υποστήριξη της υλοποίησης των κύριων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρουσιάστηκαν δημοσιονομικές στατιστικές, οι πρόσφατες εξελίξεις στους Ελληνικούς Εθνικούς Λογαριασμούς καθώς και οι αναθεωρήσεις Εθνικών Λογαριασμών 1995-2013.

Το δεύτερο μέρος της πτυχιακής εργασίας αφιερώθηκε στην εμπειρική διερεύνηση, κατά την οποία μελετήθηκαν και αναλύθηκαν περιπτώσεων βάσει του Τεχνικού Οδηγού Κατάρτισης Δεδομένων Συντάξεων σχετικά με τις καθαρές παροχές κοινωνικής προστασίας με το Σύστημα Esspros (Ετών 2007 - 2011) και τον συνολικό αριθμό των δικαιούχων της κύριας σύνταξης κατά κατηγορία σύνταξης στην Ελλάδα κατά τα έτη 2006 έως 2012.

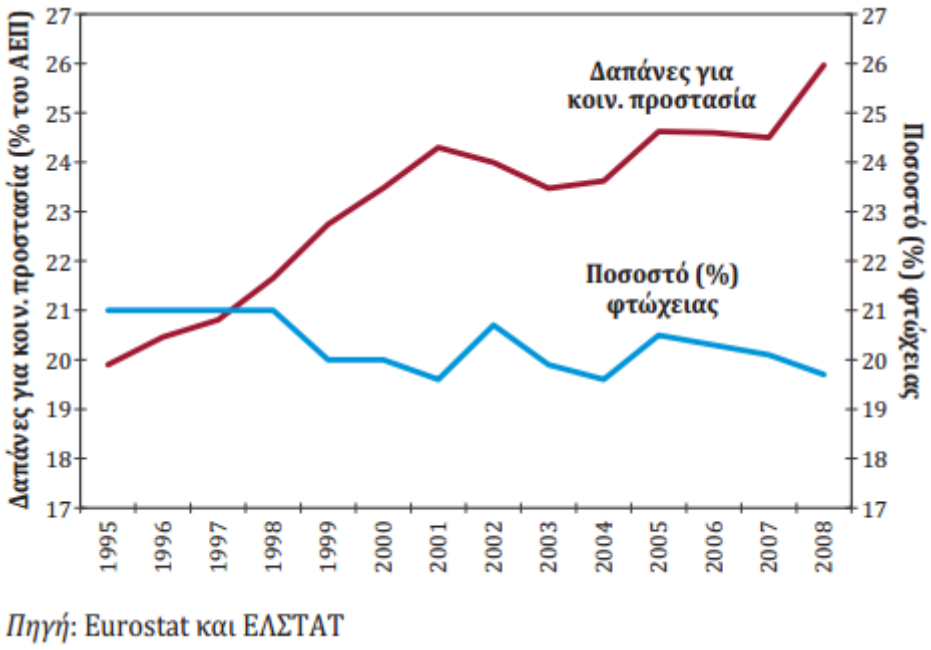
Η κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από το εξής παράδοξο: ενώ τις τελευταίες δύο περίπου δεκαετίες οι δαπάνες για κοινωνική προστασία

αυξήθηκαν σημαντικά, το ποσοστό φτώχειας παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο. Πιο συγκεκριμένα, το Διάγραμμα 2 δείχνει ότι την περίοδο 1995-2008 οι δαπάνες για κοινωνική προστασία (ως % του ΑΕΠ) μεταπήδησαν από το 19,9% στο 26%, πλησιάζοντας ουσιαστικά τον μέσο όρο της ΕΕ-15, που είναι 27,1%. Ωστόσο, την ίδια περίοδο το ποσοστό φτώχειας στη χώρα έμεινε σχεδόν αμετάβλητο γύρω στο 20%-21%, που είναι ένα από τα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των χωρών της ΕΕ.



Διάγραμμα 1 : Φορολογικά έσοδα ως % ΑΕΠ. Ευρωζώνη-17 (2011)

Πηγή: Eurostat (2013), Taxation trends in the European Union, Luxembourg



Πηγή: Eurostat και ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2: Δαπάνες για κοινωνική προστασία (ως % του ΑΕΠ) και φτώχεια, Ελλάδα, 1995-2008

Το φαινομενικά παράδοξο που χαρακτηρίζει τη σχέση μεταξύ δαπανών για κοινωνική προστασία και φτώχειας στην Ελλάδα έχει δύο βασικές ερμηνείες: Πρώτον, την ύπαρξη ενός κατακερματισμένου συστήματος κοινωνικής προστασίας, που αποδεικνύεται ιδιαίτερα αναποτελεσματικό στη χρήση των διαθέσιμων πόρων. Δεύτερον, το ιδιαίτερα χαμηλό και σταδιακά μειούμενο μερίδιο των λοιπών, εκτός συντάξεων, μεταβιβάσεων στο σύνολο των κοινωνικών μεταβιβάσεων. Κρίνεται λοιπόν αναγκαία η ριζική αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα.

Συντομογραφίες

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΜΚΑ	Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης
ΑΝ	Αναγκαστικός Νόμος
ΕΣΟΛ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Οικονομικών Λογαριασμών
ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Ν	Νόμος
ΝΑΤ	Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο
ΟΓΑ	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΟΕΕ	Οργανισμός Εργατικής Εστίας
ΟΕΚ	Οργανισμών Εργατικής Κατοικίας
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΣΑ	Συντάξιμες Αποδοχές
ΣΕΛ	Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών
ΤΑΕ	Ταμείου Ασφαλίσεως Εμπόρων
ΤΣΑ	Ταμείο Συντάξεων Αυτοκινητιστών
ΤΣΑΥ	Ταμείο Σύνταξης και Αυτασφάλισης Υγειονομικών
ΤΣΜΕΔΕ	Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημόσιων Έργων
ΤΕΒΕ	Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών
ΥΧΔΜΕ	Υπηρεσιών Χρηματοπιστωτικής Διαμεσολάβησης που Μετρώνται Έμμεσα

Μέρος Α'. Θεωρητική Προσέγγιση

Κεφάλαιο 1ο. Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Δημόσια Οικονομική.

1.1.Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή θα ασχοληθούμε με την κοινωνική ασφάλιση υπό την επιρροή της δημόσιας οικονομική. Αρχικά, θα παρουσιάσουμε τον ορισμό της κοινωνικής ασφάλισης, τους σκοπούς της, πως λειτουργεί και , την αλληλεξάρτηση αυτού του θεσμού, πως δηλαδή όλα αυτά συνδυάζονται μεταξύ τους. Θα εξετάσουμε με λεπτομέρειες την έννοια της κοινωνικής ασφάλιση της Ελλάδας και πως συνδέεται άμεσα με τη δημόσια οικονομική της χώρας μας ή πως η δημόσια οικονομική επιδρά στην θεσμοθέτηση του συστήματος της κοινωνικής ασφάλιση, αφού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις κοινωνικές, οικονομικές και ιδεολογικές εξελίξεις και οφείλει να εναρμονίζεται σε αυτές.

1.2.Η έννοια της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα

Η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί το δικαίωμα κοινωνικής προστασίας και ασφάλειας (Νεκτάριος, 1996). Στην Ελλάδα, η έννοια της κοινωνικής ασφάλειας ανταποκρίνεται στο βασικό στόχο του εθνικού μοντέλου κοινωνικής προστασίας, ο οποίος επιτυγχάνεται μέσω τριών συστημάτων, του εθνικού συστήματος *υγείας* για την εξυπηρέτηση των ατόμων που διαμένουν στην Ελληνική επικράτεια, του συστήματος *κοινωνικής ασφάλισης* για την προστασία των εργαζομένων και του συστήματος *κοινωνικής πρόνοιας* για την φροντίδα των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης (Παπαρρηγοπούλου, Πεχλιβανίδη,2013). Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, από διοικητική άποψη, εποπτεύεται κατά βάση από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας συντονίζει τα συστήματα υγείας και πρόνοιας.

Πιο συγκεκριμένα, η κοινωνική ασφάλιση είναι περιλαμβάνει τη δημόσια υποχρεωτική ασφάλιση, εξασφαλίζει την κάλυψη των αναγκών που προκύπτουν από απώλεια εισοδήματος, με παροχές χρηματικές αλλά και σε είδος, λόγω μητρότητας, ασθένειας (Στεργίου, 2005), ανεργίας, αναπηρίας, γήρατος και θανάτου ενώ χρηματοδοτείται από εισφορές εργοδοτών, εργαζομένων και από τον κρατικό προϋπολογισμό (Λαναρά, 2013).

Το σύστημα της κοινωνικής Ασφάλισης λειτουργεί συλλογικά και αποκτά δημόσια χαρακτήρα μιας και βασίζεται σε κάποιες αρχές:

- Της καθολικότητας κα των μη διακρίσεων
- Της υποχρεωτικότητας
- Της ανταποδοτικότητας
- Της κοινωνικής αλληλεγγύης
- Της αλληλεγγύης των γονέων και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη μισθωτή και εξαρτημένη εργασία

1.2.2.Ιστορική αναδρομή κοινωνικής ασφάλισης

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί το θεμέλιο λίθο του Ελληνικού μοντέλου κοινωνικής προστασίας. Όπως έχει όμως η λειτουργία του διαμορφωθεί από την δεκαετία του 1950 μέχρι και σήμερα, έχει σαν βασικό στόχο την κάλυψη των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι και χορηγεί υπηρεσίες και παροχές που αναπληρώνουν τη μείωση ή ακόμα και την απώλεια εισοδήματος από απασχόληση. Στην ουσία λειτουργεί σαν ένα σύστημα κύριας και επικουρικής δημόσιας ασφάλισης (Δουλκερή, 2005), που στηρίζεται σε αυτόνομους ασφαλιστικούς φορείς, οι οποίοι συνθέτουν τον πρώτο πυλώνα ασφάλισης στην Ελλάδα.

Οι υπόλοιποι δύο πυλώνες ασφάλισης, δεύτερος και ο τρίτος, δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένοι σε σύγκριση με την εφαρμογή τους σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελληνική Κυβέρνηση σχετικά πρόσφατα προχώρησε στη θεσμική κατοχύρωση των επαγγελματικών ταμείων, που αναμένεται να συμβάλλουν στη διεύρυνση του επιπέδου προστασίας του ασφαλιστικού συστήματος και στη βελτίωση των ασφαλιστικών παροχών.

Το Εθνικό Σύστημα Υγείας θεσπίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980, αποσκοπώντας στην νοσηλευτική και ιατροφαρμακευτική κάλυψη των αναγκών του ελληνικού πληθυσμού μέσω της παροχής δωρεάν υπηρεσιών. Όσοι πολίτες είναι ασφαλισμένοι σε φορείς δημόσιας ασφάλισης, δικαιούνται την παροχή υπηρεσιών υγείας και από τους κλάδους υγείας των ταμείων τους.

Το Σύστημα Κοινωνικής Πρόνοιας αποτελεί το τελικό δίκτυο ασφαλείας για τα άτομα που υπόκεινται εκτός αγοράς εργασίας και βρίσκονται σε κατάσταση άμεσης ανάγκης. Η λειτουργία του βασίζεται σε κατηγορικά προγράμματα προστασίας, τα οποία εγκαινιάστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και

επεκτάθηκαν σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, και αφορά σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Το σύστημα χορηγεί επιδόματα ως οικονομική ενίσχυση και κοινωνικές υπηρεσίας φροντίδας μέσω νομικών προσώπων που ορίζονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Προσφέρει ταυτόχρονα κοινωνικές υπηρεσίες μικρότερης έκτασης μέσω οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και μέσω ενός πλέγματος εθελοντικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται έντονα στο πεδίο προστασίας των παιδιών, ατόμων με ειδικές ανάγκες και προσφύγων.

Η θέσπιση ενός σύγχρονου Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας ισχυροποιήθηκε το 1998 με την ψήφιση του Ν. 2646/98 και προωθήθηκε ιδιαίτερα το 2001 μέσω της επεξεργασίας του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση 2001-2003 (Σολωμός, 2006). Ο νόμος αυτός αποτελεί θεμέλιο λίθο για τη δημιουργία ενός σύγχρονου μοντέλου παρέμβασης της πρόνοιας που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των νέων αναγκών που προκύπτουν και στην εφαρμογή των αρχών του ορθολογισμού στην οργανωτική και διοικητική λειτουργία των παραδοσιακών φορέων πρόνοιας. Αυτό το μοντέλο παρέμβασης βασίζεται σε ένα ενιαίο αποκεντρωμένο πλαίσιο που δραστηριοποιείται μέσω των φορέων του δημοσίου τομέα και επιβλέπονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ιδιωτικών φορέων, οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως ειδικά πιστοποιημένοι φορείς του Συστήματος και καταχωρούνται στο Μητρώο της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των οργανώσεων εθελοντικού χαρακτήρα.

1.3.Η ιστορική εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στο πλαίσιο λειτουργίας του Ελληνικού μοντέλου κοινωνικής ασφάλειας

Στην Ελλάδα η κοινωνική ασφάλιση εξελίχθηκε σταδιακά:

1836	ασφάλιση εργαζομένων στη ναυτιλία
1851	αξιωματικοί του στρατού και του ναυτικού
1855	Δάσκαλοι
1861	ΝΑΤ
1867	εργαζόμενοι στην Εθνική Τράπεζα
1882	Μεταλλωρύχοι

1907-08	Σιδηροδρομικοί
1922	υποχρεωτική ασφάλιση ιδιωτικών υπαλλήλων
1923-25	αρτεργατών, καπνεργατών, λιμενεργατών, τυπογράφων
1928-32	ΤΣΑΥ, Ταμείο Νομικών, ΤΣΑ
1934	ΙΚΑ και τροποποίηση του το 1937
1934	ΤΕΒΕ, ΤΣΜΕΔΕ, Εργατών Τύπου
1961	ΟΓΑ

Πίνακας 1.3:Εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα

Η κοινωνική ασφάλιση στη χώρα μας εμφανίστηκε αρχικά ως θεσμός με το καταστατικό της 15ης Δεκεμβρίου 1836, με το οποίο παρουσιάστηκε το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (ΝΑΤ), αλλά ξεκίνησε όμως από το 1861 να λειτουργεί. Η νομοθετική εξασφάλιση του θεσμού πραγματοποιήθηκε το 1922 με την ψήφιση του Ν. 2868/1922 «Περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως των εργατών και ιδιωτικών υπαλλήλων» (Παπαρρηγοπούλου, Πεχλιβανίδη, 2004). Ο συγκεκριμένος νόμος αποτέλεσε το υπόβαθρο για την ίδρυση κλαδικών ασφαλιστικών ταμείων κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, ενώ το 1934 « Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων». Ταυτόχρονα, την ίδια περίοδο λήφθηκαν νομοθετικά μέτρα για την ίδρυση φορέων κύριας ασφάλισης, όπως του Ταμείου Επαγγελματιών και Βιοτεχνών (ΤΕΒΕ) και του Ταμείου Ασφαλίσεως Εμπόρων (ΤΑΕ), τα οποία ξεκίνησαν να λειτουργούν το 1940.

Την επόμενη χρονιά από τότε που ψηφίστηκε ο βασικός νόμος 6298/1934 , καθιερώθηκε η υποχρεωτική ασφάλιση στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) όλων των μισθωτών. Το ΙΚΑ ξεκίνησε να λειτουργεί στις 1-1-1937, αλλά μετά από 14 χρόνια ξεκίνησε η χορήγηση παροχών με τον Α. Νόμο. 1846/51.(Εθνικό Τυπογραφείο) Η διεύρυνση της ασφαλιστικής προστασίας του πληθυσμού καθιερώθηκε το 1961 με την ίδρυση του Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), που περιελάμβανε σχεδόν το σύνολο του αγροτικού πληθυσμού. Κατά τη δεκαετία του 1990, εφαρμόστηκαν παρεμβάσεις για τη μεταρρύθμιση και το εκσυγχρονισμό του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες ολοκληρώθηκαν το έτος 2002 με την ψήφιση του Ν. 3029/2002 (Rosen, Gayer, Ράπανος, Καπλάνογλου, 2011) για μεταρρυθμίσεις στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και επικεντρώθηκαν

σε ζητήματα χορήγησης των ασφαλιστικών παροχών με έμφαση στις συνταξιοδοτικές παροχές.

Η μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης εμφανίζεται ως ένας από τους κύριους στόχους εκσυγχρονισμού του ελληνικού μοντέλου κοινωνικής προστασίας. Οι εκτεταμένες παρεμβάσεις και στα άλλα συστήματα κοινωνικής κάλυψης στη χώρα μας σε συνδυασμό με αυτή τη ρύθμιση επιδιώκουν την αποκέντρωση του εθνικού συστήματος υγείας και τη διαφύλαξη του σύγχρονου εθνικού συστήματος κοινωνικής φροντίδας.

Κεφάλαιο 2ο. Ευρωπαϊκό Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών 2010

2.1.Εισαγωγή

Οι εθνικοί λογαριασμοί αποτελούν μια ολοκληρωμένη και συστηματική ποσοτική περιγραφή των οικονομικών φαινομένων μιας χώρας και αφορούν σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Χαρακτηρίζεται ολοκληρωμένη, γιατί περιγράφει την οικονομία ολόκληρη, αποτελεί ένα πλήρες στατιστικό σύστημα, σε αντιδιαστολή με άλλες στατιστικές οι οποίες αναφέρονται σε ένα ορισμένο πεδίο της οικονομίας. Από την άλλη μεριά, χαρακτηρίζεται συστηματική, διότι κάθε μεμονωμένη εγγραφή στους εθνικούς λογαριασμούς αποτελεί τμήμα ενός συνεπούς συστήματος. Κάθε συναλλαγή που πραγματοποιείται, καταγράφεται δύο φορές και σαν εισροή αλλά και σαν εκροή. Τα οικονομικά φαινόμενα σχετίζονται με δραστηριότητες, όπως η παραγωγή, η κατανάλωση του δημοσίου, η κατανάλωση των νοικοκυριών, η επένδυση, η αποταμίευση και άλλα. Η χρονική περίοδος ορίζεται συνήθως στην περίοδο ενός τριμήνου ή ενός έτους(ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

Οι Εθνικοί Λογαριασμοί στοχεύουν στην παρουσίαση μιας ολοκληρωμένης εικόνας της λειτουργίας μιας οικονομίας, τον υπολογισμό των οικονομικών δεικτών, την παροχή απαραίτητων στοιχείων για το σχεδιασμό και την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των κοινωνικοοικονομικών πολιτικών και τέλος την παροχή χρήσιμων στοιχείων στην οικονομική θεωρία.

2.2. Εξέλιξη των Συστημάτων Εθνικών Λογαριασμών

Η πρώτη ομάδα Διεθνών Συστημάτων Εθνικών Λογαριασμών καταρτίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1940 με αρχές της δεκαετίας του 1950 υπό την επίβλεψη

των Ηνωμένων Εθνών και του ΟΟΣΑ (Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη) , και στηρίχθηκε στην εμπειρία πρωτοπόρων κρατών, όπως η Ολλανδία, οι Σκανδιναβικές χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1950 και 1960, αρκετές χώρες ανέπτυξαν ιδιαίτερα τις στατιστικές τους δραστηριότητες και κατ' επέκταση και τους εθνικούς τους λογαριασμούς. Έτσι δημιουργήθηκε, το 1968, το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών (ΣΕΛ) υπό την επιτήρηση των Ηνωμένων Εθνών και το 1970, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Οικονομικών Λογαριασμών (ΕΣΟΛ) υπό την επιτήρηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

2.3. Κεντρικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού συστήματος λογαριασμών

Το κεντρικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού συστήματος λογαριασμών περιλαμβάνει ταξινομήσεις των οικονομικών μονάδων, ταξινομήσεις των συναλλαγών, το σύστημα των λογαριασμών και τα μακροοικονομικά μεγέθη, καθώς και το πλαίσιο εισροών – εκροών.

2.4.Ταξινομήσεις- Θεσμικές μονάδες – Θεσμικοί τομείς

Η βασική μονάδα που χρησιμοποιείται για την ανάλυση της οικονομικής συμπεριφοράς στο Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών είναι η θεσμική μονάδα. Μία μονάδα χαρακτηρίζεται θεσμική όταν λαμβάνει αυτόνομα αποφάσεις που αφορούν στην βασική της κύρια δραστηριότητα, μπορεί δηλαδή να έχει στην κατοχή της κατέχει περιουσιακά στοιχεία, να αναλαμβάνει υποχρεώσεις και να συμμετέχει σε οικονομικές δραστηριότητες και συναλλαγές με άλλες μονάδες και να τηρεί πλήρη σειρά λογαριασμών.

Οι θεσμικοί τομείς που αποτελούν την εθνική οικονομία είναι οι χρηματοδοτικές και μη εταιρείες, μη κερδοσκοπικά ιδρύματα, το δημόσιο και τα νοικοκυριά. Οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται με την αλλοδαπή θεωρούνται τεκμαρτός θεσμικός τομέας.

2.5.Συναλλαγές

Μία συναλλαγή αποτελεί την οικονομική ροή είτε στο εσωτερικό μίας θεσμικής μονάδας είτε μεταξύ θεσμικών μονάδων. Σύμφωνα με το ΕΣΛ οι συναλλαγές μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες:

- Συναλλαγές προϊόντων που περιγράφουν την προέλευση και τις χρήσεις των αγαθών και υπηρεσιών(ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

-Διανεμητικές συναλλαγές, οι οποίες περιγράφουν με ποιο τρόπο η προστιθέμενη αξία που δημιουργείται από την παραγωγή κατανέμεται στην εργασία, στο κεφάλαιο, στο δημόσιο τομέα και την αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου.

-Χρηματοπιστωτικές συναλλαγές που περιγράφουν την καθαρή απόκτηση χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων.

2.6.Το σύστημα των Λογαριασμών

Οι λογαριασμοί αποτελούν τα αναλυτικά εργαλεία που χρησιμοποιεί το ΕΣΛ για την καταγραφή των συναλλαγών. Κάθε λογαριασμός συνδέεται με κάποιο κομμάτι της οικονομικής διαδικασίας, είτε με την παραγωγή είτε με τη διανομή του εισοδήματος, και είναι ισοσκελισμένος είτε εξ ορισμού είτε μέσω ενός εξισωτικού μεγέθους. Τα εξισωτικά μεγέθη, όταν αθροίζονται, αποτελούν σημαντικά μακροοικονομικά μεγέθη(ΕΛΣΤΑΤ, 2011). Οι λογαριασμοί του συστήματος παρουσιάζονται σε κάποια σειρά και το εξισωτικό μέγεθος κάθε λογαριασμού μεταφέρεται στον επόμενο. Για τη συγκρότηση των λογαριασμών ακολουθούνται οι παρακάτω βασικοί κανόνες:

2.6.2.Αποτίμηση των συναλλαγών

Λόγω του κόστους μεταφοράς, των εμπορικών περιθωρίων και των φόρων και επιδοτήσεων, ο παραγωγός και ο χρήστης ενός προϊόντος βλέπουν συνήθως διαφορετικά την αξία του. Το σύστημα καταχωρεί όλες τις χρήσεις σε αγοραίες τιμές, ενώ η παραγωγή καταχωρείται σε βασικές τιμές. Η βασική τιμή ενός προϊόντος υπολογίζεται με το άθροισμα του κόστους των αγαθών και υπηρεσιών που χρησιμοποιήθηκαν και της αμοιβής των συντελεστών που απαιτούνται για την παραγωγή μιας μονάδας του προϊόντος αυτού. Η βασική τιμή δεν περιέχει τους φόρους επί του προϊόντος αλλά περιλαμβάνει τις επιδοτήσεις και αποτελεί στην το

ποσό που απολαμβάνει ο παραγωγός από την πώληση μίας μονάδας προϊόντος. Η τιμή παραγωγού είναι η βασική τιμή συν τους φόρους επί των προϊόντων μείον τις επιδοτήσεις. Η αγοραία τιμή είναι η τιμή με την οποία επιβαρύνεται ο αγοραστής προκειμένου να αγοράσει μία μονάδα προϊόντος.

Βασικές τιμές + Καθαροί φόροι επί του προϊόντος = Τιμές παραγωγού + Εμπορικά και μεταφορικά περιθώρια + Μη εκπόπτων ΦΠΑ = Αγοραίες τιμές

Pb + T = Tp	(1)
Tp + TrM + TVAnr = Pm	(2)

Στην εξίσωση (1), όπου Pb= Βασικές τιμές, T= Καθαροί φόροι επί του προϊόντος, Tp= Τιμές παραγωγού και στην εξίσωση (2), όπου Tp= Τιμές παραγωγού, TrM= Εμπορικά και μεταφορικά περιθώρια, TVAnr= Μη εκπόπτων ΦΠΑ και Pm= Αγοραίες τιμές.

2.6.3.Αποτίμηση σε σταθερές τιμές

Στο σύστημα όλες οι συναλλαγές εκφράζονται σε νομισματικές μονάδες, γιατί η νομισματική μονάδα αποτελεί την μόνη κοινή μονάδα μέτρησης. Όμως η νομισματική μονάδα δεν είναι σταθερή διαχρονικά, οπότε για την αποτελεσματική μέτρηση των μεταβολών των οικονομικών μεγεθών πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των μεταβολών που οφείλονται αποκλειστικά στις μεταβολές των τιμών και όλων των υπολοίπων που ορίζονται ως μεταβολές του όγκου. Αυτό επιτυγχάνεται με την αποτίμηση των συναλλαγών σε σταθερές τιμές(ΕΛΣΤΑΤ, 2011). Υπάρχουν δύο τρόποι με τους οποίους μπορεί να γίνει η αποτίμηση σε σταθερές τιμές. Ο ένας είναι να χρησιμοποιούνται οι τιμές ενός συγκεκριμένου έτους και ο άλλος οι τιμές του προηγούμενου έτους.

2.6.4. Ακολουθία των λογαριασμών

Η ακολουθία των λογαριασμών για τους θεσμικούς τομείς περιλαμβάνει τους λογαριασμούς συσσώρευσης, τους τρέχοντες λογαριασμούς και τους ισολογισμούς. Οι λογαριασμοί συσσώρευσης υπολογίζουν τις μεταβολές των χρηματικών και μη περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, οι τρέχοντες λογαριασμοί αφορούν στην παραγωγή, τη διανομή, την αναδιανομή και τη χρήση του εισοδήματος ενώ οι ισολογισμοί κοινοποιούν στην αρχή και το τέλος μιας λογιστικής περιόδου τα

αποθέματα των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων.(Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2011, 3-7)

2.6.5.Υπολογισμός του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)

Μέθοδος παραγωγής

Για να υπολογίσουμε το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε αγοραίες τιμές, από το προϊόν αφαιρούμε την ενδιάμεση ανάλωση, προσθέτουμε τους φόρους των προϊόντων και αφαιρούμε τις επιδοτήσεις των προϊόντων, δηλαδή

Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (σε αγοραίες τιμές) = Προϊόν – Ενδιάμεση ανάλωση + Φόροι επί των προϊόντων – Επιδοτήσεις επί των προϊόντων

Μέθοδος δαπάνης

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε αγοραίες τιμές προκύπτει αν προσθέσουμε στην τελική καταναλωτική δαπάνη (νοικοκυριών, μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων, δημοσίου) τον ακαθάριστο σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου (Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου και μεταβολές στα αποθέματα), τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και αφαιρέσουμε τις εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών.

Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (σε αγοραίες τιμές) = Τελική καταναλωτική δαπάνη + Ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου) + Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών – Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών(ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

Εισοδηματική μέθοδος

Μπορούμε να υπολογίσουμε το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε αγοραίες τιμές αν στο εισόδημα εξαρτημένης εργασίας προσθέσουμε το ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα και τους φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών και αφαιρέσουμε το ποσό των επιδοτήσεων.

Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (σε αγοραίες τιμές) = Εισόδημα εξαρτημένης εργασίας + Ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα + Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών – Επιδοτήσεις

2.7.Οι Δημοσιονομικές Στατιστικές

Στα πλαίσια των εθνικών λογαριασμών και σε εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) 479/2009 και 679/2010 «περί διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος», καταρτίζονται από τα κράτη μέλη της ΕΕ οι δημοσιονομικές στατιστικές με πλέον σημαντικά στοιχεία τη δημόσια κατανάλωση, το χρέος και το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης(ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

Η Γενική Κυβέρνηση είναι ο θεσμικός τομέας της οικονομίας που παράγει μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες και αναδιανέμει το εισόδημα ή τον πλούτο. Διακρίνεται σε:

- Κεντρική Κυβέρνηση, που περιλαμβάνει το Κράτος, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και τις Δημόσιες Επιχειρήσεις.
- Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία περιλαμβάνει τις Περιφέρειες, τους Δήμους και τις Δημοτικές Επιχειρήσεις που εποπτεύουν (σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια για τις τελευταίες).
- Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης και Δημόσια Νοσοκομεία.

2.7.2. Τελική Δημόσια καταναλωτική δαπάνη

Συμπεριλαμβάνει όλη την αξία των προϊόντων που παράγει η Κυβέρνηση, εκτός από τον ίδιο σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου, τις πιθανές πωλήσεις που πραγματοποιεί στα νοικοκυριά και τις δαπάνες που πραγματοποιεί για αγορά προϊόντων που παράγονται από παραγωγούς εμπορεύσιμου προϊόντος και παρέχονται στα νοικοκυριά ως παροχές σε είδος(ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

2.7.3.Έλλειμμα /Πλεόνασμα

Εκφράζει τη διαφορά μεταξύ των τρεχόντων και κεφαλαιακών εσόδων και των τρεχόντων και κεφαλαιακών εξόδων της Γενικής Κυβέρνησης.

2.7.4. Δημοσιονομικό έλλειμμα και δημόσιο χρέος, βάσει της συνθήκης του Μάαστριχτ 1992

Αποτελεί το συνολικό ακαθάριστο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης αποτιμούμενο σε ονομαστικές τιμές στο τέλος κάθε έτους και εκφράζεται σε ενοποιημένη βάση μεταξύ των τομέων της Γενικής Κυβέρνησης.

2.8. ΕΣΛ 2010

Στις 26 Ιουνίου 2013 δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (L 174/1) ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 549/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που είναι υπεύθυνο για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εθνικών και Περιφερειακών Λογαριασμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ESA 2010. Γενικός στόχος της πρότασης είναι η αναθεώρηση του ΕΣΟΛ 95, έτσι ώστε να προσαρμοστούν οι εθνικοί λογαριασμοί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις νέες οικονομικές απαιτήσεις που προκύπτουν, τις εξελίξεις της μεθοδολογικής έρευνας και τις ανάγκες των χρηστών. Το αναθεωρημένο ΕΣΛ αποτελεί την αρμόδια μεθοδολογική αναφορά για την αποκάλυψη υψηλής ποιότητας στοιχείων για τους εθνικούς λογαριασμούς, που είναι απαραίτητοι για την υλοποίηση των σημαντικότερων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.(Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία για το έτος 2012 και αναθεωρημένα στοιχεία για τα έτη 2000-2011, 2015)

Το αναθεωρημένο ευρωπαϊκό σύστημα λογαριασμών που θεσπίζεται με τον παρόντα κανονισμό (ΕΣΛ 2010) περιλαμβάνει μια μεθοδολογία και ένα πρόγραμμα διαβίβασης, στο οποίο καθορίζονται οι λογαριασμοί και οι πίνακες που πρέπει να υποβάλλονται από όλα τα κράτη μέλη σε καθορισμένες προθεσμίες. Η Επιτροπή πρέπει να διαθέτει αυτούς τους λογαριασμούς και τους πίνακες στους χρήστες, σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, ιδίως όσον αφορά την παρακολούθηση της οικονομικής σύγκλισης και της επίτευξης στενού συντονισμού των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών. Το ΕΣΛ 2010 αντικαθιστά σταδιακά όλα τα άλλα συστήματα και αποτελεί ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς για πρότυπα, ταξινομήσεις και λογιστικούς κανόνες για την κατάρτιση των λογαριασμών των κρατών μελών για τις ανάγκες της Ένωσης, έτσι ώστε να προκύπτουν αποτελέσματα που να είναι συγκρίσιμα μεταξύ των κρατών μελών.

Οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης έχουν το χαρακτήρα επενδύσεων και, επομένως, πρέπει να καταγράφονται ως σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να καθοριστεί ο μορφότυπος των στοιχείων που θα καταγράφονται ως σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου, με πράξη κατ' εξουσιοδότηση, αφού επιτευχθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο εμπιστοσύνης στην αξιοπιστία των στοιχείων, μέσω μιας δοκιμαστικής διαδικασίας βάσει της ανάπτυξης συμπληρωματικών πινάκων. Πρέπει να αναληφθούν μελέτες και εργασίες, ιδίως όσον αφορά θέματα σχετικά με το «ΑΕΠ

και πέρα από αυτό» και την «Ευρώπη 2020», με σκοπό την ανάπτυξη μιας συνολικότερης προσέγγισης για τη μέτρηση της ευημερίας και της προόδου, έτσι ώστε να υποστηριχτεί η προώθηση μιας βιώσιμης οικονομίας. (Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία για το έτος 2012 και αναθεωρημένα στοιχεία για τα έτη 2000-2011, 2015)

Επειδή ο στόχος του παρόντος κανονισμού, δηλαδή η θέσπιση αναθεωρημένου ευρωπαϊκού συστήματος λογαριασμών (ΕΣΛ 2010), δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη, η ΕΕ έχει τη δυνατότητα να επέμβει και να λάβει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με το άρθρο 5 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.9. Μεθοδολογικές αλλαγές που οφείλονται στην εφαρμογή του ESA 2010

α) Κεφαλαιοποιούνται οι δαπάνες για την έρευνα και την ανάπτυξη

Στο ESA 2010, τα προϊόντα της έρευνας και της ανάπτυξης καταγράφονται ως περιουσιακά στοιχεία. Το ESA 2010 αναγνωρίζει τις δαπάνες για αγορά και για ίδια χρήση της έρευνας και της ανάπτυξης ως πάγιες επενδύσεις, και την απόσβεση αυτή των στοιχείων του ενεργητικού ως κατανάλωση πάγιου κεφαλαίου. Η μεταβολή αυτή στους υπολογισμούς είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,57% το έτος 2010.

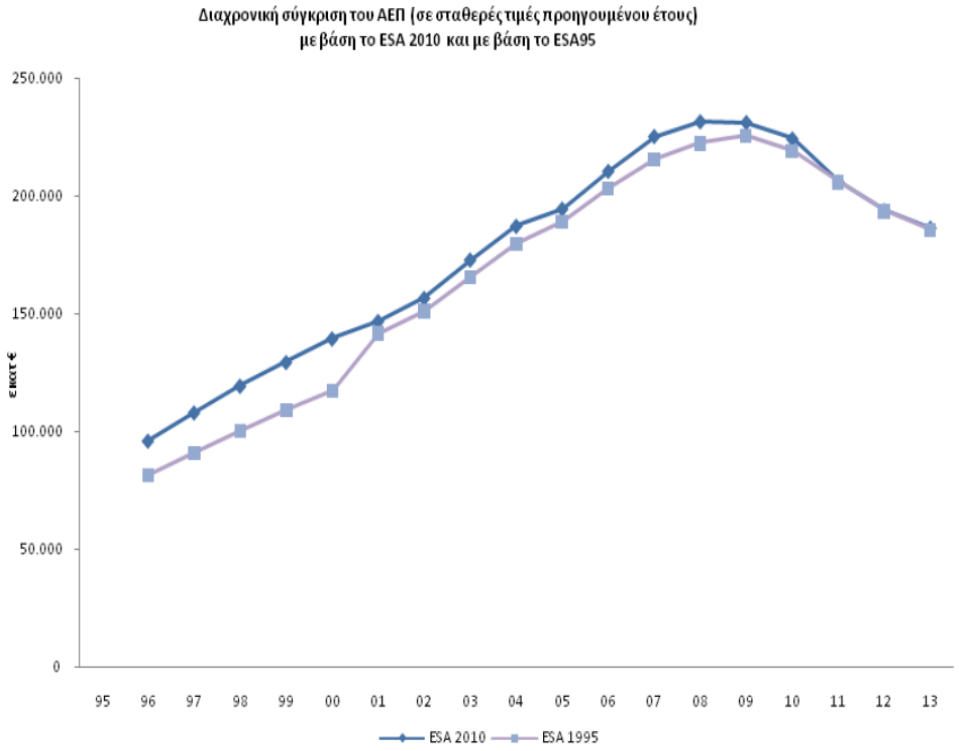
β) Κεφαλαιοποιούνται οι εξοπλιστικές δαπανών

Το ESA 2010 αντιμετωπίζει όλες τις στρατιωτικές δαπάνες που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή για περίοδο μεγαλύτερη του ενός έτους ως ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου. Η μεταβολή αυτή στους υπολογισμούς είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,55% το έτος 2010.

γ) Προκύπτουν νέοι ορισμοί εισαγωγών-εξαγωγών για αγαθά και υπηρεσίες

Βάσει ESA95, η συνολική αξία των αγαθών προς επεξεργασία από/προς το εξωτερικό καταγραφόταν ως εισαγωγή/εξαγωγή, με την παραδοχή ότι υπήρχε αλλαγή κυριότητας, ενώ σύμφωνα με το ESA 2010, η καθαρή αξία της υπηρεσίας της επεξεργασίας (μεταποίησης) καταγράφεται πλέον ως εισαγωγή/εξαγωγή υπηρεσίας. Βάσει του ESA95, το διαμεσολαβητικό εμπόριο καταγραφόταν στις εισαγωγές/εξαγωγές αγαθών όταν οι αγοραπωλησίες δεν λάμβαναν χώρα κατά την ίδια λογιστική περίοδο. Σύμφωνα με το ESA 2010, οι εισαγωγές/εξαγωγές του διαμεσολαβητικού εμπορίου καταγράφονται πλέον ως καθαρές εξαγωγές αγαθών.

Από τον στατιστικό αυτό χειρισμό δεν υπάρχει επίπτωση στο ισοζύγιο εξαγωγών-εισαγωγών. Σύμφωνα με το ESA 2010, εξαιρεθήκαν οι διατραπεζικές συναλλαγές μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων κατά τον υπολογισμό των Υπηρεσιών Χρηματοπιστωτικής Διαμεσολάβησης που Μετρώνται Έμμεσα (ΥΧΔΜΕ). Οι συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονταν στις εξαγωγές χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, σύμφωνα με το ESA95.



Σχήμα 2.9.Διαχρονική σύγκριση ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές προηγούμενου έτους), με βάση το ESA2010 και με βάση τοESA 95.

2.10.Οι πρόσφατες εξελίξεις στους Ελληνικούς Εθνικούς Λογαριασμούς

Το 2010 καταρτίστηκε το Κοινό Συνολικό Σχέδιο Δράσης για τις Ελληνικές Στατιστικές σε συνεργασία με τη Eurostat. Οι δράσεις που αφορούν στην ποιοτική βελτίωση και ανάπτυξη των εθνικών λογαριασμών και των δημοσιονομικών στατιστικών αποτελούν σημαντικό μέρος του προγράμματος και προτεραιότητα για την ΕΛΣΤΑΤ (ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

Σημαντικές ενέργειες και επιτεύγματα:

● Ανασχηματίστηκαν ριζικά οι διαδικασίες και η γενικότερης προσέγγιση για την κατάρτιση των δημοσιονομικών στατιστικών (του ελλείμματος και του χρέους) σύμφωνα με:

- την αυστηρή τήρηση των αρχών του Κώδικα Ορθής Πρακτικής των Ευρωπαϊκών Στατιστικών ,
- τους κανόνες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Εθνικών Λογαριασμών (ESA 95).
- τα πορίσματα της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (1/2010),

● Δημοσιεύτηκαν δύο συνεχείς φορές, το Νοέμβριο 2010 και τον Απρίλιο 2011, τα ετήσια ελληνικά δημοσιονομικά στατιστικά (για τα έτη 2006 – 2010), μετά από χρόνια αντίθετης πρακτικής.

● Καταρτίστηκε το μητρώο φορέων, επιχειρήσεων και οργανισμών που ταξινομούνται στη Κυβέρνηση με βάση τα κριτήρια του ESA 95 και δημοσιεύτηκαν στο διαδίκτυο.

● Αναβαθμίστηκαν τα ερωτηματολόγια για τη συλλογή δεδομένων από τους φορείς της Κυβέρνησης.

- Αναπτύχτηκαν οι διαδικτυακές εφαρμογές για διαβίβαση στοιχείων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

● Εκπαιδεύτηκαν στατιστικοί ανταποκριτές των φορέων της Κυβέρνησης στην ορθή παροχή των αναγκαίων δεδομένων, μέσω των ανανεωμένων ερωτηματολογίων και των νέων τρόπων συλλογής δεδομένων.

● Υπογράφηκαν πρωτοποριακά μνημόνια συνεργασίας της Ευρωπαϊκής ένωσης με τα Υπουργεία, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και την Τράπεζα της Ελλάδος, με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση διαφανούς, έγκαιρης και έγκυρης παραγωγής των δημοσιονομικών στατιστικών.

● Υπολογίστηκαν ξανά τα τρίμηνα δημοσιονομικά στατιστικά στοιχεία για το έτος 2009 χρησιμοποιώντας δεδομένα από πρωτογενείς πηγές και με εναρμονισμένη μεθοδολογία με το ESA 95, ώστε να αποτυπώνεται έγκυρα η δημοσιονομική εξέλιξη από τρίμηνο σε τρίμηνο.

● Εξέταση της ανάγκης αναθεώρησης των ετήσιων εθνικών λογαριασμών (ΑΕΠ) 2000 – 2010 μέχρι το Σεπτέμβριο 2011, σε στενή συνεργασία με τη Eurostat.

● Βελτίωση της ποιότητας των περιφερειακών λογαριασμών (ΑΕΠ) και εφαρμογή προγράμματος ολοκλήρωσης της αναβάθμισης των στατιστικών στοιχείων μέχρι το Δεκέμβριο του 2011, σε στενή συνεργασία με τη Eurostat(ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

2.11. Αναθεώρηση Εθνικών Λογαριασμών 1995-2013

Η Στατιστική Υπηρεσία ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της αναθεώρησης των Εθνικών Λογαριασμών για την χρονική περίοδο 1995-2013.Τα αναθεωρημένα στοιχεία Εθνικών Λογαριασμών έχουν προκύψει μετά την ενσωμάτωση των ακόλουθων αλλαγών:

(α) μεθοδολογικών αλλαγών που ήταν αναγκαίες στα πλαίσια υιοθέτησης του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών ESA 2010 (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ.549/2013)(Επεξηγηματικό Σημείωμα για Αναθεώρηση Εθνικών Λογαριασμών 1995-2013),

(β) στατιστικών αλλαγών που προέκυψαν από την ενσωμάτωση νεότερων πληροφοριών και βελτιωμένων στοιχείων από στατιστικές πηγές πληροφόρησης, και

(γ) μεθοδολογικών βελτιώσεων που προέκυψαν κυρίως από την ολοκλήρωση μιας σειράς προγραμμάτων που διενεργούνταν τα τελευταία χρόνια με σκοπό την υιοθέτηση των συστάσεων Ειδικών Ομάδων Εργασίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Οι βασικότερες αναθεωρήσεις στο ΑΕΠ. προήλθαν από:

(α) Υιοθέτηση ESA2010

- Χαρακτηρισμός των δαπανών για αμυντικούς εξοπλισμούς, για έρευνα και ανάπτυξη ως κεφαλαιουχικών δαπανών.
- Αναθεώρηση πλαισίου οριοθέτησης του Δημόσιου Τομέα.

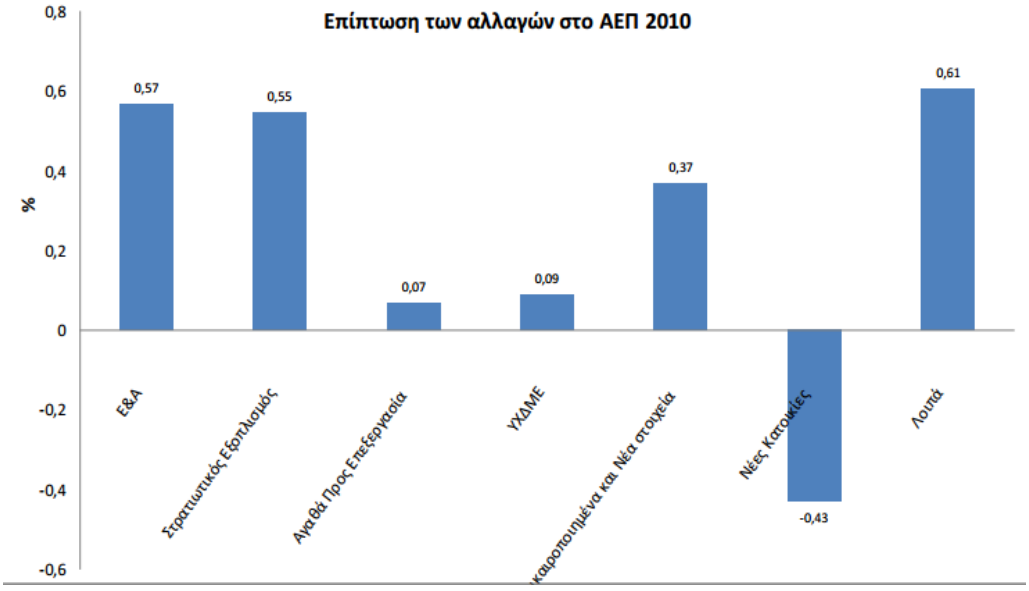
(β) Στατιστικές αλλαγές

- Συνένωση πληροφοριών από την τελευταία απογραφή πληθυσμού 2011 στα πλαίσια αναθεώρησης της ιδιωτικής κατανάλωσης των νοικοκυριών και των τεκμαρτών ενοικίων της ιδιοκατοίκησης.
- Ενσωμάτωση βελτιωμένων στοιχείων που επιτυγχάνουν τη μέγιστη δυνατή πληρότητα. Τα συγκεκριμένα στοιχεία προέκυψαν από αναλυτικότερη διαδικασία ισοσκελισμού των Πινάκων Προσφοράς και Χρήσης που κατέστη εφικτή λόγω ανάπτυξης εξειδικευμένου λογισμικού. (Επεξηγηματικό Σημείωμα για Αναθεώρηση Εθνικών Λογαριασμών 1995-2013)

(γ) Μεθοδολογικές βελτιώσεις

- Βελτίωση της ταξινόμησης και μεταχείρισης των Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού (SPEs) σύμφωνα με τις συστάσεις των σχετικών Ειδικών Ομάδων Εργασίας.
- Υπολογισμός Παράνομων δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής για το Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα.

Οι μεγαλύτερες αναθεωρήσεις στα μεγέθη εθνικών λογαριασμών εντοπίζονται στους λογαριασμούς παραγωγής (Προστιθέμενη Αξία των δραστηριοτήτων της Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας, των Μεταφορών, του Χονδρικού & Λιανικού Εμπορίου και των Επαγγελματικών, Επιστημονικών και Τεχνικών δραστηριοτήτων) και στους λογαριασμούς Δαπάνης (Δαπάνες Ιδιωτικής Κατανάλωσης, δαπάνες Πάγιων Κεφαλαιουχικών Επενδύσεων, Εξαγωγές και Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών). (Επεξηγηματικό Σημείωμα για Αναθεώρηση Εθνικών Λογαριασμών 1995-2013)



Σχήμα 2.11. Επίπτωση των αλλαγών στο ΑΕΠ2010

Κεφάλαιο 3. Μεθοδολογία υπολογισμού συνταξιοδοτικών παροχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.1.Γενικά

Αν κάποιος διαμένει και έχει εργαστεί σε μία ή περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, τη Νορβηγία, το Λιχνενστάιν και την Ελβετία, πρέπει να συνυπολογίσει τις παρακάτω παραμέτρους προκειμένου να υπολογίσει τις συνταξιοδοτικές του παροχές.

3.2. Παράμετροι συνταξιοδοτικών παροχών στην ΕΕ

1. ***Ποιοι τύποι συντάξεων καλύπτουν οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης;***

Οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης καλύπτουν τις συντάξεις γήρατος, αναπηρίας και επιζώντων. Στο σημείο αυτό πρέπει να διασαφηνίσουμε ότι εφαρμόζονται στα κρατικά συνταξιοδοτικά συστήματα και όχι στα ιδιωτικά ή επαγγελματικά συστήματα. Για την άρση των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία που σχετίζονται με τις εν λόγω συμπληρωματικές συντάξεις, εξέδωσε την οδηγία 98/49/ΕΚ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που αφορά στην προστασία των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εν λόγω οδηγία εφαρμόζεται περιορισμένα και σχετίζεται με την καταβολή συντάξεων στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη διατήρηση των δικαιωμάτων των ατόμων που εγκαταλείπουν ένα σύστημα συμπληρωματικής συνταξιοδότησης και τη δυνατότητα να εξακολουθούν να υπάγονται οι αποσπασμένοι εργαζόμενοι στο σύστημα της χώρας που κατάγονται, υπό όρους βέβαια που προβλέπονται από τους ευρωπαϊκούς κανόνες συντονισμού για τα κρατικά συστήματα.(Ευρωπαϊκή επιτροπή, 2015)

2. ***Ποιος καταβάλλει τη σύνταξή του εργαζομένου;***

Κάθε χώρα στην οποία έχει ασφαλιστεί για τουλάχιστον ένα έτος θα του καταβάλει σύνταξη γήρατος όταν φθάσει στην ηλικία συνταξιοδότησης που η εθνική της νομοθεσία προβλέπει. Σε κάθε χώρα, διατηρεί το ασφαλιστικό του ιστορικό μέχρι να φτάσει σε ηλικία συνταξιοδότησης. Για παράδειγμα, εάν έχει εργαστεί σε τρεις χώρες θα λάβει τρεις ξεχωριστές συντάξεις γήρατος.

3. Πώς υπολογίζεται η σύνταξη ενός εργαζομένου;

Η σύνταξη υπολογίζεται βάσει των περιόδων ασφάλισής του σε κάθε χώρα. Το ποσό που θα λάβει από κάθε μία από αυτές τις χώρες αντιστοιχεί στο διάστημα κάλυψής του από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στη συγκεκριμένη χώρα. Θα προμηθευτεί ένα ανακεφαλαιωτικό σημείωμα με την ονομασία «έγγραφο P1», που περιλαμβάνει τις αποφάσεις που έλαβε κάθε χώρα σχετικά με την αίτησή του.

4. Τι είναι το έγγραφο P1;

Το έγγραφο περιλαμβάνει συνοπτικά τις αποφάσεις που έλαβε η κάθε χώρα σχετικά με την αίτηση συνταξιοδότησης του εργαζομένου. Ενημερώνει σχετικά με τον τρόπο που χειρίστηκαν οι φορείς τις διάφορες περιόδους ασφάλισης και δίνει τη δυνατότητα για παράδειγμα να διαπιστώσει κάποιος αν υπάρχει σώρευση ορισμένων περιόδων ασφάλισης ή γενικότερα κενά. (Ευρωπαϊκή επιτροπή, 2015)

5. Πού πρέπει να υποβληθεί η αίτηση;

Ακόμα και σε περίπτωση που κάποιος έχει εργαστεί σε αρκετές χώρες, πρέπει να υποβάλει αίτηση για σύνταξη στη χώρα όπου διαμένει. Αυτό δεν ισχύει μόνο εάν δεν έχει εργαστεί ποτέ εκεί οπότε πρέπει υποβάλλει την αίτηση στη χώρα όπου εργάστηκε για τελευταία φορά

6. Στις συντάξεις επιζώντων ποιοι είναι οι κανόνες που εφαρμόζονται;

Σε γενικότερο πλαίσιο, οι κανόνες που εφαρμόζονται στις συντάξεις για επιζώντες συζύγους ή ορφανά είναι ακριβώς οι ίδιοι με τους κανόνες που εφαρμόζονται στις συντάξεις γήρατος και αναπηρίας. Οι συντάξεις επιζώντων καταβάλλονται χωρίς καμία μείωση, αναστολή ή τροποποίηση, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής του επιζώντος συζύγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τη Νορβηγία, την Ισλανδία, την Ελβετία ή το Λιχτενστάιν.

7. Οι κοινοτικοί κανόνες καλύπτουν τα συστήματα πρόωρης συνταξιοδότησης;

Τα συστήματα πρόωρης συνταξιοδότησης που προβλέπονται από τον νόμο περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής των νέων κανόνων συντονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον τρόπο αυτό, μπορεί να διασφαλιστεί η χορήγηση αυτών των παροχών σε μετανάστες υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους ημεδαπούς ενώ δίνεται η δυνατότητα η «εξαγωγή» αυτών των παροχών στην αλλοδαπή κατά τη συνταξιοδότηση. Παρόλα αυτά, η αρχή του συνυπολογισμού των περιόδων

ασφάλισης δεν εφαρμόζεται. Πιο συγκεκριμένα, όταν χορηγούνται οι εν λόγω παροχές, οι περίοδοι διαμονής, απασχόλησης και ασφάλισης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλες χώρες δεν είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη. .(Ευρωπαϊκή επιτροπή, 2015)

8. ***Αν κάποιος δε θεμελιώνει το συνταξιοδοτικό δικαίωμα λόγω της μικρής περιόδου απασχόλησής του σε μια χώρα, θα χάσει τις εισφορές του;***

Όταν η περίοδος ασφάλισής σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ελβετία στην Ισλανδία, τη Νορβηγία ή το Λιχτενστάιν, δεν επαρκεί ώστε να θεμελιωθεί το συνταξιοδοτικό δικαίωμα στην χώρα αυτή, υπολογίζονται ταυτόχρονα και οι περίοδοι διαμονής ή ασφάλισης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλες χώρες. Στην περίπτωση που η ασφαλιστική κάλυψη του εργαζομένου είχε διάρκεια μικρότερη από ένα έτος, δίνεται η δυνατότητα να εφαρμοστεί ένας ειδικός κανόνας, αφού ορισμένες χώρες δεν παρέχουν σύνταξη για σύντομες περιόδους. Για παράδειγμα, οι μήνες διαμονής ή ασφάλισης ενός ατόμου στη χώρα W, στην οποία εργάστηκε για σύντομο διάστημα δε διαγράφονται, αλλά συνυπολογίζονται στον καθορισμό της σύνταξής από τις χώρες X, Y, Z και άλλες, όπου εργάστηκε για μεγαλύτερο διάστημα(Ευρωπαϊκή επιτροπή, 2015).

9. ***Τι διαδικασία πρέπει να ακολουθήσει κάποιος όταν στις χώρες όπου έχει εργαστεί, η ηλικία συνταξιοδότησης είναι διαφορετική;***

Υπάρχει η πιθανότητα, κάποιος εργαζόμενος να δικαιούται σύνταξη γήρατος στην ηλικία των 55 ετών σε μια χώρα, αλλά να πρέπει να περιμένει σε άλλη χώρα μέχρι την ηλικία των 65 ετών.

10. ***Τι συμβαίνει στην περίπτωση που κάποιος έχει εργαστεί σε μία χώρα, αλλά δεν είναι υπήκοος της και δεν κατοικεί πλέον εκεί;***

Το ποσό της σύνταξής του υπολογίζεται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας όπου έχει εργαστεί, όπως συμβαίνει ακριβώς και με τους υπηκόους της. Θα λάβει σύνταξη ανεξάρτητα από το αν διαμένει ή όχι στη συγκεκριμένη χώρα, κατά τη χρονική περίοδο που θα φτάσει στην ηλικία συνταξιοδότησης. Στην περίπτωση που δεν έχει εργαστεί ποτέ στη χώρα όπου διαμένει τώρα, οφείλει να υποβάλει αίτηση για σύνταξη στη χώρα όπου τελευταία εργαστήκατε .(Ευρωπαϊκή επιτροπή, 2015)

3.3. Σύστημα συνταξιοδότησης της Δανίας.

Το σύστημα συνταξιοδότησης της Δανίας στηρίζεται στους τρεις κοινούς πυλώνες των διαφόρων συστημάτων συνταξιοδότησης της Ευρωπαϊκής Δύσης, προκειμένου τα διάφορα Κοινωνικά Ταμεία Ασφάλισης των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να καταφέρουν να αντεπεξέλθουν από την κρίση που αντιμετωπίζουν.

<table>
<tr><th></th><th>1ος πυλώνας</th><th>2ος πυλώνας</th><th>3ος πυλώνας</th></tr>
<tr><td></td><td>Δημόσιο σύστημα ασφάλισης. Υποχρεωτικό</td><td>Ιδιωτικό σύστημα ασφάλισης. Προαιρετικό ή υποχρεωτικό</td><td>Ιδιωτικό σύστημα ασφάλισης. Προαιρετικό</td></tr>
<tr><td>Σκοπός</td><td>Αναδιανομή, πρόληψη φτώχιας</td><td>Αποταμίευση και ανταποδοτική παροχή</td><td>Αποταμίευση και ευελιξία</td></tr>
<tr><td>Μέθοδοι</td><td>Όμοιες παροχές σε όλους τους πολίτες ή παροχές βάσει το εισόδημα ή κατώτατη εγγυημένη σύνταξη</td><td>Προσωπικές συντάξεις ή συνταξιοδοτικά συστήματα με βάσει την εργασία</td><td>Προσωπικές συντάξεις ή συνταξιοδοτικά συστήματα με βάσει την εργασία</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Το Δανικό σύστημα</td><td>Δημόσια σύνταξη γήρατος</td><td>Συντάξεις επαγγελματικών ταμείων</td><td rowspan="2">Ατομικές συντάξεις από προσωπικές αποταμιεύσεις. Ασφάλιση ιδιωτική</td></tr>
<tr><td colspan="2">Επικουρικές συντάξεις. Συντάξεις δημοσίων υπαλλήλων</td></tr>
</table>

Πίνακας 3.3. Το συνταξιοδοτικό σύστημα της Δανίας

Πηγή : www.ggka.gr

3.4.Ολλανδικό σύστημα συνταξιοδότησης

Το Σύστημα Συντάξεων της Ολλανδίας (Natali, 2004) χαρακτηρίζεται μικτό, δηλαδή περιέχει και ένα διανεμητικού χαρακτήρα τμήμα (οι καταβαλλόμενες εισφορές από τους εν ενεργεία ασφαλισμένους χρησιμοποιούνται για την πληρωμή των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων), τη βασική κύρια σύνταξη, και ένα

κεφαλαιοποιητικό, την επαγγελματική σύνταξη. Η κρατική σύνταξη δίνεται σε όλους, ενώ η επαγγελματική σύνταξη καταβάλλεται σε όσους απασχολούνται σε εξαρτημένη εργασία. Ο συνολικός δείκτης αναπλήρωσης των μισθών από τις δυο αυτές συντάξεις (δημόσια κι επαγγελματική) φτάνει στο 70%. Πρέπει, όμως, να παρατηρηθεί ότι στην Ολλανδία ο ρόλος των επαγγελματικών συντάξεων συνεχώς διευρύνεται.

Στις μέρες μας, τα ταμεία επαγγελματικής σύνταξης στην Ολλανδία, υπολογίζεται ότι καλύπτουν περίπου πέντε εκατομμύρια απασχολούμενους ενώ διαχειρίζονται το ποσό των 450 δισ. ευρώ. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 120% του ετήσιου ΑΕΠ της Ολλανδίας και μάλιστα οι οικονομολόγοι υπολογίζουν ότι τα αποθεματικά των ταμείων της επαγγελματικής σύνταξης το 2040 θα καλύπτουν το 195% του ΑΕΠ. Συγκριτικά με το ελληνικό σύστημα συνταξιοδότησης, το σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης έχει αποθεματικά φτάνουν το 12,5% του ετήσιου ελληνικού ΑΕΠ.

3.4.2.Η Δημόσια σύνταξη

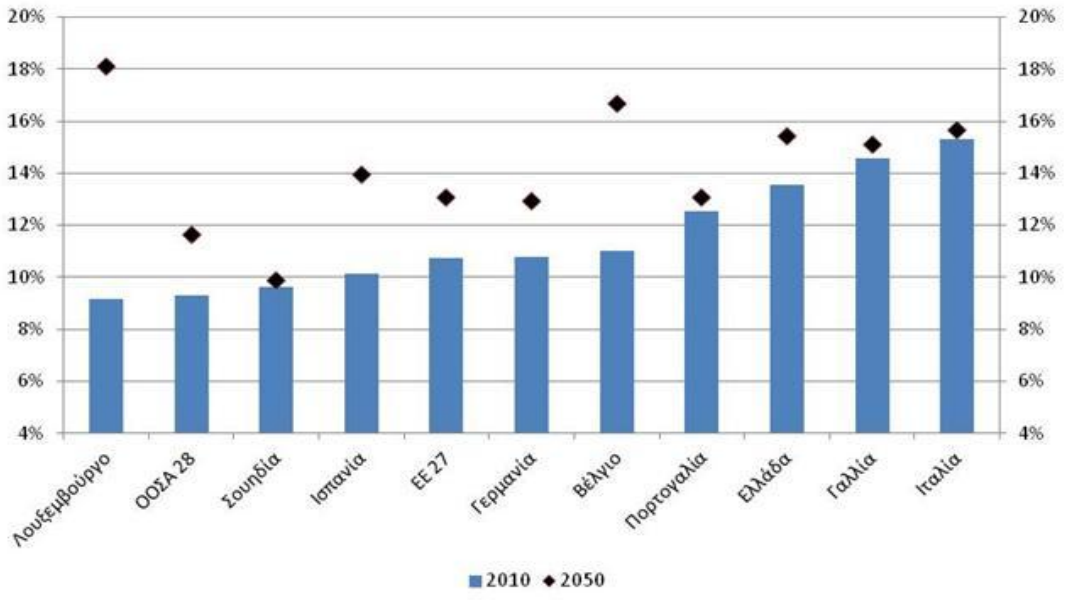
Η Δημόσια σύνταξη καλύπτει όλους τους κατοίκους της Ολλανδίας, όχι μόνο τους μισθωτούς, ανεξάρτητα από την επαγγελματική τους ειδικότητα ή εισοδηματική κατηγορία και περιλαμβάνει ένα βασικό ποσό σύνταξης, που είναι σταθερό για όλους και καταβάλλεται κάθε μήνα μόνο από την Ολλανδική Τράπεζα Κοινωνικής Ασφάλισης (Natali, 2004).

Ο δικαιούχος για να θεμελιώσει το δικαίωμα στην βασική σύνταξη πρέπει να διαμένει στην Ολλανδία από την ηλικία των 15 μέχρι την ηλικία των 65 ετών, αλλά αν απουσιάσει από τη χώρα για κάθε χρόνο απουσίας αφαιρείται από το ποσό της σύνταξης το 2%. Αν ο συνταξιούχος είναι παντρεμένος δικαιούται το 100%, ενώ εάν διαμένει μόνος δικαιούται το 70% του κατώτατου μισθού.

3.4.3. Οι επαγγελματικές συντάξεις

Αντίθετα με τη δημόσια σύνταξη, οι επαγγελματικές συντάξεις είναι αρμοδιότητα των εργατικών συνδικάτων και των εργοδοτικών οργανώσεων (κοινωνικών εταίρων) (Natali, 2004). Ο νόμος για τις συντάξεις, όμως, προβλέπει την ύπαρξη δύο βασικών προϋποθέσεων, τα σχηματιζόμενα κεφάλαια δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από

την επιχείρηση για την αντιμετώπιση ταμιακών αναγκών της και το συνταξιοδοτικό πρόγραμμα της σύνταξης να οδηγεί στη χρηματοδότηση ενός μεγάλου τμήματος του ολλανδικού συνταξιοδοτικού συστήματος. (EIRO, 2004).



Σχήμα 3.4.3. Οι πιθανές αυξημένες ανάγκες χρηματοδότησης των επαγγελματικών συντάξεων ανά Ευρωπαϊκή χώρα κατά το έτος 2050.

Πηγή: OECD Pensions at a glance 2013

3.5. Η Ιδιωτική Ασφάλιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ιδιωτική Ασφάλιση στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει βαθιές ρίζες. Οι κρατικές αρχές εναποθέτουν τις ελπίδες τους σ' αυτήν για την τόνωση της οικονομίας μέσα από την επένδυση των ισχυρών αποθεματικών που συγκεντρώνει, γιατί αποτελεί ένα πλέγμα προστασίας της κοινωνίας, έναν μοχλό ανάπτυξης και ευημερίας για άτομα και επιχειρήσεις και για τη συμπλήρωση των παροχών της Κοινωνικής Ασφάλισης για Συντάξεις και Υγεία. Πράγματι οι ασφαλιστές σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες καλούνται να συμμετάσχουν στην κοινωνική προστασία, παρόλο που η ιδιωτική ασφάλιση λειτουργεί διαφορετικά από την Κοινωνική Ασφάλιση. (Αμίτσης, 2004)

Οι Ευρωπαίοι τιμούν και προωθούν την Ιδιωτική Ασφάλιση. Για τον λόγο αυτό δημιουργούν ευνοϊκό πλαίσιο λειτουργίας της Ιδιωτικής Ασφάλισης που

επικεντρώνεται στην καλλιέργεια ασφαλιστικής συνείδησης, στην παροχή φορολογικών κινήτρων για να ασφαλιστούν οι πολίτες και στη δημιουργία λεπτομερούς κανονιστικού πλαισίου και αποτελεσματικής εποπτείας δεκάδες κοινοτικών οδηγιών στην Ιδιωτική Ασφάλιση που δημιουργούν ένα αυστηρό νομοθετικό-κανονιστικό πλαίσιο της Ενιαίας Αγοράς, η οποία βελτιώνεται και εκσυγχρονίζεται διαρκώς. Ταυτόχρονα, καλά στελεχωμένες ανεξάρτητες Εποπτικές Αρχές εγγυώνται τη φερεγγυότητα των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και τη διαφάνεια των διαδικασιών με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία του καταναλωτή. Την ίδια στιγμή γενναία φορολογικά κίνητρα για τον 2ο και 3ο πυλώνα ασφάλισης δημιουργούν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις ανάπτυξης του θεσμού και ανακούφισης του κράτους από το αυξανόμενο βάρος της Κοινωνικής Πρόνοιας. (Αμίτσης, 2004)

3.6. Η Ιδιωτική Ασφάλιση στην Ελλάδα

Η Ιδιωτική Ασφάλιση άρχισε σταδιακά να αναπτύσσεται. Σημαντική ώθηση έδωσε ο Ν.489/76 που αφορά στην υποχρεωτική ασφάλιση της Αστικής Ευθύνης έναντι τρίτων, ενώ ταυτόχρονα άρχισαν να αναπτύσσονται οι ασφάλειες Περιουσίας, Ζωής και Υγείας και σταδιακά και των Συντάξεων. Σημειώνουμε πως ανάπτυξη υπάρχει αλλά με σημαντική υστέρηση σε σύγκριση με την ουσιαστική ανάπτυξη της Ιδιωτικής Ασφάλισης στην Ευρώπη (Ρωμανιάς, 2004).

3.7.Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος και η ιδιωτική ασφάλιση

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση την περίοδο αυτή πραγματοποιούνται θεμελιακές αλλαγές, καθώς ο πληθυσμός της αυξάνει από 380 σε 450 εκατομμύρια κατοίκους. Ταυτόχρονα, οι οξύτατες δημογραφικές τάσεις με τη γήρανση του πληθυσμού και τα επίπεδα γεννητικότητας που φθίνουν ολοένα, η μείωση των συντάξεων, τα αυξανόμενα ποσοστά ανεργίας, η πειθαρχία στους νόμους που επιβάλλει το Σύμφωνο Σταθερότητας με την εισαγωγή του ευρώ, επιβάλλει στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης επειγόντως να μεταρρυθμίσουν ριζικά τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (Ζαββός).

3.8.Υπολογισμός της σύνταξης στην Ελλάδα

Ο υπολογισμός της μηνιαίας σύνταξης γίνεται με το άθροισμα δύο μερών:
Το Α μέρος υπολογίζεται στο 80% των Συντάξιμων Αποδοχών (Σ.Α.) που αποτελεί τη βάση του υπολογισμού για τα έτη μέχρι το 2007. (Υπουργείο Απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας)

Α' Μέρος: Τελευταίος μισθός Χ έτη ασφάλισης μέχρι το 2007/35 Χ 80% (1).

Το Β μέρος αποτελεί τον Μέσο Όρο των αποδοχών της τελευταίας 5ετίας Χ έτη ασφάλισης από το 2008 και μετά Χ ποσοστό που ισχύει στο έτος αποχώρησης. Πιο αναλυτικά:

Β' Μέρος: Α ποσό) Έτη ασφάλισης μέχρι 31/12/2007(2)

Το ποσό επηρεάζεται από την περίοδο ασφάλισης και τα έτη ασφάλισης καθώς ο τρόπος υπολογισμού είναι διαφορετικός για τους πριν ή μετά το 1983.

Β ποσό). Αναλογία ετών μετά την 1/1/2008(3)

Μέσος Όρος Συντάξιμων Αποδοχών των 5 τελευταίων πριν την αποχώρηση ετών Χ τα έτη ασφάλισης (μαζί με πλασματικά) /35 Χ το % (ποσοστό) του έτους αποχώρησης (2012 75%)= Β ποσό (5).

Οπότε προκύπτει η εξίσωση: ***(4) Χ (2) Χ (3)=(5),*** όπου (4), ο Μέσος Όρος Συντάξιμων Αποδοχών των 5 τελευταίων πριν την αποχώρηση ετών.

Επομένως, (1) + (5) = Συνολικό ποσό σύνταξης στο οποίο μετά προστίθεται το οικογενειακό επίδομα.

Όσοι ασφαλισμένοι πριν το 1983 έως 31/12/2007, έχουν ολοκληρώσει 30 έτη ασφάλισης, λαμβάνουν το 80% του Α ποσού ενώ δεν παίρνουν αναλογία από το Β ποσό γιατί εξαντλούν το ανώτερο ποσοστό του 80% που μπορούν να πάρουν για την κύρια σύνταξη. Ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης εξαρτάται από την περίοδο ασφάλισης και είναι διαφορετικός ανάμεσα στους ασφαλισμένους μέχρι 31/12/1982 και αυτούς που ασφαλίστηκαν από 1/1/1983 μετά. (Υπουργείο Απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας).

I. Για τους ασφαλισμένους πριν το 1983 ακόμη και με 1 ημέρα ασφάλισης ισχύουν τα εξής:

-Για τα 15 πρώτα χρόνια το 50% των Συντάξιμων Αποδοχών.

-Για τα επόμενα έτη ασφάλισης 2% για κάθε έτος.

Δηλαδή, κάποιος που έχει εργαστεί 30 έτη υπολογίζει για τα πρώτα 15 έτη το 50% των Συντάξιμων Αποδοχών και από το 16^{ο} έως το 30^{ο} έτος εργασίας 30%(2%Χ15 έτη=30%) των Συντάξιμων Αποδοχών. Το σύνολό του μπορεί να φτάσει έως 80%.

Ο τρόπος αυτός σταμάτησε να ισχύει από 1/1/2013.

Μετά το 2007, το ποσοστό μειώνεται κατά 1% για κάθε έτος μέχρι να φθάσει στο 70% το 2017 και ο υπολογισμός γίνεται στο Μέσο Όρο των Αποδοχών των τελευταίων 5 ετών πριν από το έτος αποχώρησης.

Υπολογίζονται τόσα έτη σε 35α μετά το 2007 όσα απαιτούνται για να συμπληρωθεί το συνολικό ποσοστό του 80%. Για να πάρει κάποιος ποσοστό πέραν του 80%, πρέπει να παραμείνει στην εργασία του μετά τα 35 έτη ασφάλισης, με προσαύξηση 2,5% για κάθε έτος μέχρι τα 37 έτη και με 3,5% για κάθε έτος μέχρι τα 40 έτη ασφάλισης.

II. Για τους ασφαλισμένους μετά το 1983 ακολουθείται η ίδια διαδικασία αλλά τα έτη ασφάλισης και για τις δύο περιόδους υπολογίζονται σε 35α με αποτέλεσμα να παίρνουν συνολικά μικρότερο ποσό σύνταξης για τα ίδια έτη ασφάλισης με τους πριν το 1983.

3.8.1.Ανώτατο ποσό συντάξεων

Η πραγματική έννοια της παρ. 6 του άρθρου 44 του ν.3986/2011 ορίζεται με την παρ. 8 του άρθρου 63 του ν.3996/2011, με την οποία αναθεωρούνται τα ανώτατα ποσά συντάξεων γήρατος και αναπηρίας που οι ασφαλιστικοί οργανισμοί χορηγούν για τους ασφαλισμένους μέχρι 31/12/1992 που έχουν ολοκληρώσει 35 έτη ασφάλισης.

Ο νόμος επικαλείται την δυσμενή οικονομική συγκυρία και αναφέρει με την 1068/14/7/2011 εγκύκλιο του αρμόδιου υπουργείου, ότι το ανώτατο ποσό σύνταξης γήρατος και αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένων από 1/7/2011 και των οικογενειακών επιδομάτων, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 4πλάσιο του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου κατά κεφαλή ΑΕΠ αναπροσαρμοζόμενου με το εκάστοτε ποσοστό αύξησης

των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων. (Υπουργείο Απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας)

Πρέπει να επισημάνουμε πως το ποσό της σύνταξης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 80% των συντάξιμων αποδοχών και σε αυτό το ποσό προστίθενται τα οικογενειακά επιδόματα.

3.9.Οι αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων από την 1η Ιανουαρίου 2015 στο Ελληνικό Δημόσιο και σε όλα τα ασφαλιστικά ταμεία

Από την 1η Ιανουαρίου 2015, οι κύριες συντάξεις στο Δημόσιο και σε όλα τα ασφαλιστικά ταμεία υπολογίζονται με ένα μεικτό σύστημα. Το ποσό της σύνταξης υπολογίζεται από το άθροισμα της βασικής και της αναλογικής σύνταξης βάσει όσων προβλέπονται από τους νόμους 3863/2010 και 3865/2010. Οι αλλαγές θα επηρεάσουν 100.000 πολίτες που θα θεμελιώσουν το συνταξιοδοτικό δικαίωμα την επόμενη διετία ενώ δεν επηρεάζουν 150.000 ασφαλισμένους που έχουν ήδη προλάβει να θεμελιώσουν δικαίωμα μέχρι το τέλος του 2014, οι οποίοι θα υπολογίσουν τη σύνταξή τους με βάση το παλαιό σύστημα(Υπολογισμός συντάξεων με «μεικτό» σύστημα).

Οι ασφαλισμένοι που επηρεάζονται από το νέο σύστημα, θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τα εξής:

I. Τα χρόνια ασφάλισης μέχρι το τέλος του 2010, υπολογίζονται βάσει του παλαιού τρόπου. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπονται ανά Ταμείο:

Δημόσιο: Οι συντάξεις υπολογίζονται βάσει των συντάξιμων αποδοχών του Οκτωβρίου 2011, οι οποίες περιλαμβάνουν το βασικό μισθό, το επίδομα των 140,8 ευρώ καθώς και το επίδομα θέσης ευθύνης με την προϋπόθεση ότι ο υπάλληλος το λαμβάνει τουλάχιστον επί μία διετία. Ο συντελεστής αναπλήρωσης είναι στο 80% για τα έτη μέχρι το 2007 ενώ στο 72% για τα έτη από το 2008 έως το έτος2015.

ΙΚΑ: Οι συντάξεις υπολογίζονται βάσει της καλύτερης πενταετίας αποδοχών κατά την τελευταία δεκαετία ασφάλισης, δηλαδή κατά τη δεκαετία που αρχίζει από το προηγούμενο έτος από εκείνο που υποβλήθηκε η αίτηση.

ΕΤΑΑ: Λαμβάνονται υπόψιν τα έτη ασφάλισης και οι καταβληθείσες εισφορές.

ΟΑΕΕ: Οι συντάξεις υπολογίζονται βάσει των κατηγοριών ασφάλισης που ο ελεύθερος επαγγελματίας έχει καταβάλει κατά τον ασφαλιστικό του βίο. Καλύτερη θεωρείται η επιλογή των καταστατικών διατάξεων των φορέων ΤΑΕ και ΤΕΒΕ, ενώ

για όσους είναι ασφαλισμένοι στο ΤΣΑ συμφέρουσα είναι η επιλογή των διατάξεων του ΟΑΕΕ.

II. Τα συνολικά έτη ασφάλισης μετά την 1η Ιανουαρίου 2011 υπολογίζονται με βάση το νέο σύστημα, δηλαδή αθροίζεται το ποσό της βασικής σύνταξης που ανέρχεται στα 360 ευρώ το μήνα με την αναλογική σύνταξη που εξαρτάται από τα έτη ασφάλισης και τον μισθό.

Στο θέμα των κύριων συντάξεων προστίθενται ακόμα δύο αλλαγές και σταδιακά εφαρμόζονται:

- Το ποσοστό αναπλήρωσης για τις συντάξεις Δημοσίου και ειδικών ταμείων μειώνεται κατά μία ποσοστιαία μονάδα. Η ρύθμιση κοινοποιείται στον Νόμο 3029/02 και αφορά στα χρόνια που ο εργαζόμενος συμπληρώνει μετά την 1η Ιανουαρίου 2008. .(Υπολογισμός συντάξεων με «μεικτό» σύστημα)

- Η βασική σύνταξη του ΟΓΑ μειώνεται κατά 4% βάσει του Ν. 2458/97. Παρόλα αυτά, δεν παρουσιάζεται μείωση στο τελικό ποσό καθώς η βασική σύνταξη αντικαθιστάται από την κύρια σύνταξη για την οποία έχουν καταβληθεί οι ανάλογες εισφορές.

3.10.Εφάπαξ στο Δημόσιο

Από την 1η Ιανουαρίου εφαρμόζεται ο συντελεστής βιωσιμότητας στους φορείς που χορηγούν εφάπαξ επομένως το ποσό συνδέεται άμεσα με τα οικονομικά δεδομένα του Ταμείου. Επειδή δεν φαίνεται ξεκάθαρα ακόμη πώς θα διαμορφωθεί ο συντελεστής, όσοι αποχωρήσουν φέτος δε θα γνωρίζουν το ακριβές ποσό που θα λάβουν. Ειδικοί εκτιμούν πως θα εφαρμοστούν περικοπές 12% με 20% στο ποσό που θα καταβληθεί για όσους αποφάσισαν να αποχωρήσουν από τον Σεπτέμβριο του 2013 και μετά.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι που υπέβαλαν αίτηση συνταξιοδότησης μέχρι και τον Αύγουστο του 2013 πρόκειται να λάβουν το βοήθημα (Μ.Ο. 29.000 ευρώ) χωρίς περαιτέρω μείωση ενώ τα χρήματα θα καταβληθούν μέχρι τέλος Μαρτίου. Οι δημόσιοι υπάλληλοι που υπέβαλλαν αίτηση συνταξιοδότησης από τον Σεπτέμβριο έως και τον Δεκέμβριο του 2013, αναμένεται να εισπράξουν το εφάπαξ από τα τέλη Μαρτίου έως και το τέλος Μαΐου του 2015. Τέλος, οι δημόσιοι υπάλληλοι που

αποχώρησαν κατά τη διάρκεια του έτους 2014 θα λάβουν το εφάπαξ στις αρχές Ιουνίου του 2015 χωρίς να γνωρίζουν ακόμη πώς θα γίνει ο υπολογισμός.

3.11.Παραδείγματα

1. Ασφαλισμένος στο ΙΚΑ με 20 έτη και μισθό 1.000 ευρώ όταν συνταξιοδοτηθεί θα λάβει 660 ευρώ περίπου στην βασική σύνταξη και 175 ευρώ στην επικουρική.

2. Ασφαλισμένος στο ΙΚΑ με 37 έτη δουλειάς συνταξιοδοτείται το 2015 στα 59 έτη με πλήρη σύνταξη. Ο μέσος όρος των αποδοχών του είναι περίπου στα 1.100 ευρώ το μήνα. Το ποσό της σύνταξης που θα λάβει είναι 1.100 ευρώ στη βασική και περίπου 265 ευρώ στην επικουρική.

3.Ασφαλισμένη στο ΙΚΑ μητέρων ανηλίκων συνταξιοδοτείται σε ηλικία 55 ετών με πλήρη σύνταξη. Ο μέσος όρος των αποδοχών της είναι στα 1.570 ευρώ. Με 30 έτη δουλειάς θα λάβει 825 ευρώ για κύρια σύνταξη και 260 ευρώ στην επικουρική.

4. Ασφαλισμένος στον ΟΑΕΕ με 37 έτη ασφάλισης συνταξιοδοτείται το 2015 με πλήρη σύνταξη στα 60 έτη. Επομένως θα λάβει κύρια σύνταξη 1.090 ευρώ.

5. Γυναίκα εκπαιδευτικός υποβάλει το 2015 αίτηση συνταξιοδότησης και πρόκειται να λάβει σύνταξη τον Ιούνιο μήνα. Οι συντάξιμες αποδοχές της είναι 1.500 ευρώ για τον Οκτώβριο του έτους 2011, ενώ παράλληλα λαμβάνει το επίδομα θέσης. Η κύρια σύνταξη που θα λάβει περίπου στο ποσό των 1.190 € με 32 έτη ασφάλισης.

6.Δημόσιος υπάλληλος, πατέρας ανηλίκου, συνταξιοδοτείται με 28 έτη υπηρεσίας με τελευταίο μισθό τον Οκτωβρίου 2011 στα 1.240 ευρώ. Η κύρια σύνταξή του ανέρχεται στα 860 ευρώ.

7. Ασφαλισμένος στο ΙΚΑ με 25 έτη ασφάλισης και βαρέα ένσημα, πρόκειται να υποβάλει αίτημα συνταξιοδότησης το 2015. Με μέσο όρο αποδοχών στα 1.400 ευρώ, θα λάβει πλήρη σύνταξη περίπου στα 1.090 ευρώ.

8 .Ασφαλισμένος στο ΕΤΑΑ-ΤΣΜΕΔΕ με 37 έτη ασφάλισης συνταξιοδοτείται με τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας του το 2015. Το ποσό της σύνταξης που θα λάβει θα είναι περίπου στα 2.100 ευρώ με κατάθεση αίτησης μέσα στο 2015.(Υπολογισμός συντάξεων με «μεικτό» σύστημα)

Οι παραπάνω υπολογισμοί δεν καλύπτουν τους πρωτοασφαλιζόμενους σε οποιοδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό μετά την 1/1/1993 καθώς και αυτούς που προσλήφθηκαν στο Δημόσιο μετά την 1/1/83 και η σύνταξή τους υπολογίζεται με τις

διατάξεις του άρθρου 11 του ν.1405/83 της διαδοχικής ασφάλισης. Η σύνταξή τους, δηλαδή, αποτελεί το άθροισμα τμημάτων των ποσών της σύνταξης οριοθετεί κάθε ασφαλιστικός οργανισμός χωριστά.

Μέρος Β'. Εμπειρική Διερεύνηση

Κεφάλαιο 4. Μελέτες περιπτώσεων βάσει του Τεχνικού Οδηγού Κατάρτισης Δεδομένων Συντάξεων (Eurostat-ECB, 2011).

4.1 Καθαρές παροχές κοινωνικής προστασίας με το Σύστημα Esspros (Ετών 2007 - 2011)(ΕΛΣΤΑΤ)

Esspros social protection expenditures (in million euros)

Δαπάνες Κοινωνικής Προστασίας με το Σύστημα Esspros (σε εκατομμύρια €)

Λειτουργίες	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Functions
Ασθένεια	8.931	9.596	10.380	11.254	12.971	14.408	15.150	17.190	18.426	18.271	15.557	12.415	Sickness
Αναπηρία	1.724	1.907	1.994	2.124	2.291	2.379	2.645	2.774	2.998	2.932	2.928	2.603	Disability
Γήρας	16.629	17.267	18.588	20.085	22.291	21.741	23.474	25.121	26.156	26.473	26.474	29.721	Old age
Χηρεία	1.129	1.242	1.303	1.503	1.604	4.075	4.513	4.932	5.199	4.848	4.892	4.653	Survivors
Οικογένεια	2.314	2.559	2.864	2.925	2.997	3.095	3.324	3.710	4.240	3.990	3.726	3.176	Family
Ανεργία	1.951	2.227	2.240	2.515	2.399	2.315	2.423	2.992	3.725	3.806	4.472	3.669	Unemployment
Στέγαση	969	882	907	983	1.035	1.098	1.088	1.202	1.155	854	752	478	Housing
Κοινωνικός αποκλεισμός	808	835	897	1.000	1.083	1.174	1.255	1.283	1.351	1.376	1.363	1.239	Social exclusion
Σύνολο	34.455	36.515	39.173	42.389	46.671	50.285	53.872	59.204	63.250	62.550	60.164	57.954	Total

4.1.2.Ποσοστιαία κατανομή κατά λειτουργία των καθαρών παροχών κοινωνικής προστασίας με το σύστημα ESSPROS (ΕΛΣΤΑΤ)

Ποσοστιαία κατανομή κατά λειτουργία των καθαρών παροχών κοινωνικής προστασίας με το σύστημα Esspr
Percentage distribution by function of Esspros net social protection benefits.

Λειτουργίες	2007	2008	2009	2010	2011	Functions
Ασθένεια	29,4	30,3	30,3	30,1	26,9	Sickness
Αναπηρία	4,9	4,6	4,6	4,6	4,8	Disability
Γήρας	42,3	41,3	40,2	41,4	42,9	Old age
Χηρεία	7,9	7,9	7,8	7,4	7,7	Survivors
Οικογένεια	6,2	6,2	6,7	6,4	6,2	Family
Ανεργία	4,7	5,3	6,1	6,3	7,8	Unemployment
Στέγαση	2,1	2,1	1,9	1,4	1,3	Housing
Κοινωνικός αποκλεισμός	2,4	2,3	2,2	2,3	2,4	Social exclusion
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	Total

Τα δεδομένα αφορούν τις καθαρές παροχές (δαπάνες)κοινωνικής προστασίας σε χρήματα του συστήματος Esspros και αποτελούν το δεύτερο τμήμα του σε ετήσια βάση. Καλύπτονται οι επτά λειτουργίες του Esspros από τις οχτώ καθώς δε συγκαταλέγεται η στέγη διότι αποτελεί μια μεταβίβαση σε είδος και όχι σε χρήματα. Στις υπόλοιπες μεταβιβάσεις αποτελούνται :

1. *υγειονομική περίθαλψη/ασθένεια*

   Περιλαμβάνει παροχές σε χρήματα που αντισταθμίζουν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει την απώλεια εισοδήματος εξαιτίας της προσωρινής αδυναμίας του ατόμου προς εργασία λόγω ασθένειας ή τραυματισμού και την υγειονομική περίθαλψη που χορηγείται στο πλαίσιο της κοινωνικής προστασίας προκειμένου να διατηρηθεί, να βελτιωθεί ή να αποκατασταθεί η υγεία των προστατευόμενων προσώπων.

2. *αναπηρία*

   Περιλαμβάνει παροχές που εξασφαλίζουν εισόδημα σε άτομα τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει ακόμη το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης που προβλέπεται από τον νόμο και δεν έχουν την ικανότητα να εκτελέσουν αμειβόμενη εργασία εξαιτίας ψυχικής ή σωματικής βλάβης, παροχές που χορηγούν υπηρεσίες αποκατάστασης που απαιτούνται από τη φύση της συγκεκριμένης αναπηρίας καθώς και παροχές

που χορηγούν αγαθά και υπηρεσίες εκτός της ιατρικής μέριμνας σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

3. *επιζώντες/χηρεία*

Περιλαμβάνει παροχές που διασφαλίζουν ένα προσωρινό ή διαρκές εισόδημα σε άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει ακόμη τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης αλλά έχουν χάσει το σύζυγο ή κάποιο άλλο στενό συγγενή που τους εξασφάλιζε τα προς το ζην, παροχές που αποζημιώνουν τους επιζώντες για έξοδα κηδείας και για οποιαδήποτε δυσχερή κατάσταση στην οποία βρίσκονται εξαιτίας του θανάτου ενός μέλους της οικογένειάς τους καθώς και παροχές που χορηγούν αγαθά και υπηρεσίες σε επιζώντες που έχουν θεμελιώσει δικαίωμα σε αυτά.

4. *γήρας*

Περιλαμβάνει παροχές που εξασφαλίζουν τη χορήγηση εισοδήματος στους ασφαλισμένους που αποχωρούν από την αγορά εργασίας λόγω ηλικίας, παροχές που διασφαλίζουν τη χορήγηση ενός ορισμένου εισοδήματος στους ασφαλισμένους που έχουν συμπληρώνει ένα συγκεκριμένο όριο ηλικίας καθώς και παροχές που χορηγούν αγαθά και υπηρεσίες που απαιτούνται από την προσωπική ή την κοινωνική κατάσταση των ηλικιωμένων.

5. *οικογένεια/ τέκνα*

Περιλαμβάνει παροχές που χορηγούν οικονομική υποστήριξη στα νοικοκυριά για τη διατροφή των τέκνων, Παροχές που χορηγούν οικονομική βοήθεια σε πρόσωπα που συντηρούν συγγενείς πλην τέκνων και παροχές που χορηγούν κοινωνικές υπηρεσίες που προορίζονται ειδικά για την υποστήριξη και προστασία της οικογένειας, ιδιαίτερα των τέκνων.

6. *ανεργία*

Περιλαμβάνει παροχές που αντικαθιστούν εξ ολοκλήρου ή μερικώς το εισόδημα που χάνει ένας εργαζόμενος εξαιτίας της απώλειας αμειβόμενης εργασίας, παροχές που εξασφαλίζουν ένα εισόδημα επιβίωσης σε άτομα που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας και παροχές που αντισταθμίζουν την απώλεια εισοδήματος λόγω μερικής ανεργίας. Συμπεριλαμβάνει ακόμα που αντικαθιστούν εξ ολοκλήρου ή μερικώς την απώλεια εισοδήματος ενός μεγαλύτερου σε ηλικία εργαζόμενου που συνταξιοδοτείται από αμειβόμενη εργασία πριν από τη συμπλήρωση του νομίμου ορίου ηλικίας εξαιτίας περικοπών στις θέσεις εργασίας για οικονομικούς λόγους και παροχές που συνεισφέρουν στις δαπάνες επιμόρφωσης ή

πρόσθετης επιμόρφωσης όσων αναζητούν εργασία. Τέλος εμπεριέχει παροχές που βοηθούν τους ανέργους στην αντιμετώπιση των εξόδων ταξιδιού ή στην αλλαγή του τόπου διαμονής τους προκειμένου να βρουν απασχόληση και παροχές για βοήθεια με τη χορήγηση των κατάλληλων αγαθών και υπηρεσιών.

7. *κοινωνικός αποκλεισμός*

Αναφέρεται σε «κοινωνικά αποκλεισμένους» ή σε εκείνους που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού και περιλαμβάνει δράσεις που δεν καλύπτονται από άλλη λειτουργία. Επειδή ο ορισμός είναι αρκετά γενικός περιλαμβάνει άπορους, μετανάστες, πρόσφυγες, τοξικομανείς, αλκοολικούς, θύματα εγκληματικών πράξεων κ.α.

Στον πρώτο συγκεντρωτικό πίνακα εμφανίζονται οι καθαρές δαπάνες με τη μορφή χρηματικών ποσών (σε εκατομμύρια ευρώ) και στον δεύτερο πίνακα με τη μορφή ποσοστών. Οι καθαρές παροχές απευθύνονται σε φυσικά πρόσωπα/ κοινωνικές ομάδες που πληρούν τα κριτήρια ένταξής τους σε μία από τις προαναφερόμενες λειτουργίες και η δαπάνη του επιβαρύνει κάποιον συλλογικό φορέα όπως αρμόδιες υπηρεσίες, Κυβερνητικοί και μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί που χαρακτηρίζονται ως Συστήματα Κοινωνικής Προστασίας. Τα δέκα συστήματα αναφέρονται παρακάτω :

1. Ταμεία κοινωνικής ασφάλισης

   Περιλαμβάνει το σύνολο των ταμείων της κοινωνικής ασφάλισης για υγεία και συνταξιοδοτική προστασία, ανεξάρτητα από το φορέα που τα επιβλέπει.

2. Κοινωνική ασφάλιση δημοσίων υπαλλήλων

   Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων του κράτους με την ιδιότητα του εργοδότη των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίες χρηματοδοτούνται μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Συμπεριλαμβάνονται στο σύστημα οι συντάξεις των πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων, των υπαλλήλων του ΟΣΕ και των κοινοτικών υπαλλήλων καθώς και οι δαπάνες περίθαλψης των δημοσίων υπαλλήλων.

3. ΟΑΕΔ

   Περιλαμβάνει το σύνολο της δραστηριότητας του ΟΑΕΔ αναφορικά με τον επαγγελματικό προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού, την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, τη διευκόλυνση της

επαφής μεταξύ προσφορά και ζήτησης εργασίας, διάφορες παροχές όπως η επιδότηση των ανέργων, η συμπλήρωση των επιδομάτων κύησης και μητρότητας που παρέχει το ΙΚΑ και άλλα. Στο σύστημα αυτό περιλαμβάνεται επίσης και το σύνολο δραστηριότητας των πρώην Οργανισμών Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ) και Εργατικής Εστίας (ΟΕΕ) επειδή το σύνολο των δραστηριοτήτων τους μεταφέρθηκε στον ΟΑΕΔ (Ν. 4046/2012 ΦΕΚ. Τεύχος Α αρ.39 29/02/2012)

4. Εθνικό Σύστημα Υγείας και λοιπή προστασία υγείας

Το σύστημα περιλαμβάνει τη δραστηριότητα των νοσοκομείων του ΕΣΥ, άλλων μη κερδοσκοπικών νοσοκομείων και στρατιωτικών νοσοκομείων δημοσίου χαρακτήρα. Χρηματοδοτείται από τα ασφαλιστικά ταμεία, την κεντρική κυβέρνηση και από επιχορηγήσεις.

5. Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Περιλαμβάνει τις δράσεις που εκτελούνται απείθειας από Δήμους ή Κοινότητες καθώς και από δημοτικές επιχειρήσεις και Δημοτικά Ιδρύματα, όπως ορφανοτροφεία, γηροκομεία.

6. Επαγγελματικές συλλογικές συντάξεις

Περιλαμβάνει συλλογικές επαγγελματικές συντάξεις που χορηγούνται στους εργαζόμενους και χρηματοδοτούνται εκτός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, μέσω των ασφαλιστικών εταιριών.

7. Υποχρεωτικές παροχές εργοδοτών προς υπαλλήλους

Περιλαμβάνει στις οποίες υποχρεούνται οι εργοδότες χωρίς να υπάρχει συνεισφορά του εργαζομένου και χρηματοδοτούνται από τις ίδιες τις επιχειρήσεις.

8. Λοιπές κυβερνητικές δράσεις κοινωνικής προστασίας

Περιλαμβάνει δράσεις που χρηματοδοτούνται μέσω του προϋπολογισμού απευθείας από τα Υπουργεία, δηλαδή εμπεριέχει ταυτόχρονα και τις πληρωμές προνοιακών επιδομάτων και διάφορες επιδοτήσεις που δεν καλύπτονται από άλλο σύστημα.

9. Ιδρύματα Κοινωνικής Πρόνοιας

Αναφέρεται κυρίως σε ιδρύματα που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας.

10. Εκκλησία και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Περιλαμβάνει υπολογισμούς της κοινωνικής δράσης της Εκκλησίας της Ελλάδος τόσο των εκκλησιαστικών ιδρυμάτων όσο και των ενοριακών και κεντρικών φιλόπτωχων ταμείων καθώς και υπολογισμούς της δραστηριότητας κοινωνικής προστασίας μη κυβερνητικών- εθελοντικών οργανώσεων.

Οι συντελεστές βάση των οποίων προκύπτουν οι καθαρές παροχές είναι οι εξής :

- Ο ατομικός συντελεστής φορολόγησης για ένα δικαιούχο παροχής κοινωνικής προστασίας αντιπροσωπεύει το λόγο του φόρου που πλήρωσε προς το φορολογήσιμο εισόδημά του κατά το έτος αναφοράς.
- Ο ατομικός συντελεστής Κοινωνικής Εισφοράς αντιπροσωπεύει το λόγο των Κοινωνικών Εισφορών που πλήρωσε προς το φορολογήσιμο εισόδημά του για το ίδιο χρονικό διάστημα.

Οι ατομικοί αυτοί συντελεστές εφαρμοζόμενοι στα ακαθάριστα ποσά που έλαβε ο κάθε δικαιούχος κοινωνικής παροχής, παρουσιάζουν το ποσό της παροχής που ο δικαιούχος επέστρεψε είτε ως φόρο είτε ως κοινωνική εισφορά και συνεπώς απώλεσε από το ακαθάριστο ποσό της κοινωνικής παροχής που έλαβε και καταγράφεται στο σύστημα του Esspros.

- Οι μέσοι συντελεστές φορολόγησης και οι μέσοι συντελεστές κοινωνικών εισφορών, σε επίπεδο λειτουργίας του Esspros.

Οι μέσοι συντελεστές φορολόγησης και οι μέσοι συντελεστές κοινωνικών εισφορών προκύπτουν με τη στάθμιση των αντίστοιχων ατομικών συντελεστών φορολόγησης και κοινωνικών εισφορών και εφαρμοζόμενοι στα ποσά των ετήσιων ακαθάριστων παροχών που έλαβαν οι δικαιούχοι, παράγουν κατά λειτουργία τα τελικά καθαρά ποσά των κοινωνικών παροχών του συστήματος Esspros.

Ανάλυση δεδομένων

Η καταγραφή και η στατιστική παρουσίαση της κοινωνικής προστασίας είναι απαραίτητο στοιχείο της κοινωνικής πολιτικής ιδιαίτερα σε περίπλοκες κοινωνίες που οι απλοί εμπειρικοί κανόνες δεν επαρκούν. Σε αυτές τις καταστάσεις η στατιστική πληροφόρηση αποτελεί το φίλτρο μέσω του οποίου γίνεται αντιληπτή η πραγματικότητα, απαραίτητη προϋπόθεση για τη χάραξη πολιτικής. Δίχως την πληροφόρηση, ο εντοπισμός αναγκών, η αξιολόγηση αντικρουόμενων

προτεραιοτήτων για να ληφθεί μια απόφαση θα ήταν αδύνατη. Η στατιστική εξασφαλίζει τον τρόπο με τον οποίο αξιολογείται και κρίνεται η πολιτική και μέσω αυτήν περιορίζεται η αυθαιρεσία.

Ας προσπαθήσουμε σε αυτό το σημείο να ερμηνεύσουμε τα στοιχεία που παρουσιάζονται στους παραπάνω πίνακες όσων αφορά στις καθαρές παροχές κοινωνικής προστασίες κατά την περίοδο 2007-2011, αναλύοντάς τα ξεχωριστά βάση λειτουργίας.

Ξεκινώντας από την ασθένεια, διαπιστώνουμε ότι από το 2007 στο 2008 υπήρξε μια σχετική αύξηση της τάξεως του 1%, η οποία διατηρήθηκε μέχρι το 2010 αλλά είχε πτώση περίπου τρεις ποσοστιαίες μονάδες το 2011. Αντίθετα τα ποσοστά της αναπηρίας μειώθηκαν ελάχιστα από το 2007 στο 2008, μια μείωση που διατηρήθηκε ακέραια για τρία χρόνια αλλά σχεδόν επανήλθε στα αρχικά ποσοστά της το 2011. Παρατηρώντας τα ποσοστά του γήρατος διαπιστώνουμε ότι παρουσιάζουν μια φθίνουσα πορεία από το 2007 με χαμηλότερα εκείνα το 2009 που όμως στην πορεία επανέρχονται σταδιακά στις αρχικές τιμές μέχρι το 2011 ενώ η ποσοστιαία λειτουργία της χηρείας παρουσιάζει μια σχετικά σταθερή πορεία με ανεπαίσθητες μειώσεις ανά έτος της τάξεως του 0,1-0,5 %. Ομοίως τα ποσοστά της οικογένειας και εκείνα του κοινωνικού αποκλεισμού κινούνται στα ίδια επίπεδα, με μια σταθερή πορεία και με ανεπαίσθητες διαφορές της τάξεως του 0,1-0,5%. Αξιοσημείωτη είναι οι αύξηση των παροχών στη ανεργία, με μια συνεχώς αυξανόμενη πορεία από το 2007 με αποκορύφωση το 2011 που φτάνει στο 7,8% και με απόκλιση πάνω από 3 ποσοστιαίες μονάδες. Τέλος, οι καθαρές παροχές για στέγαση επιδεικνύουν μια φθίνουσα πορεία ξεκινώντας από το 2007 και φτάνοντας το 2011 στην μικρότερη τιμή, με απόκλιση περίπου 1% από την αρχική.

Η Ελλάδα ακολουθεί όπως και άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου το Μεσογειακό πρότυπο ως προς τη διάρθρωση των δαπανών, δηλαδή προβάλει την υπερσυγκέντρωση δαπανών στις συντάξεις και την προστασία του γήρατος ενώ την ίδια στιγμή παραμελούνται λειτουργίες όπως η προστασία της μητρότητας, της οικογένειας, η στέγαση και η ανεργία. Συγκεντρωτικά μπορούμε να δούμε ότι η λειτουργία του γήρατος και το σύνολο των συντάξεων μαζί με τις συντάξεις αναπηρίας και χηρείας απορροφούν άνω του 70%.

4.2.Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Στατιστικών Κοινωνικής Προστασίας (ESSPROS): Αριθμός Δικαιούχων κύριας σύνταξης κατά κατηγορία σύνταξης στην Ελλάδα. Έτος 2006-2012(ΕΛΣΤΑΤ**)**

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Συν. Αρ. δικαιούχων κ. σύνταξης χωρίς διπλή καταγραφή	2.526.829	2.568.234	2.601.045	2.638.412	2.649.293	2.686.094	2.695.389
Συν. Αρ. δικαιούχων κ.σύνταξης	2.634.975	2.661.208	2.719.032	2.767.416	2.790.176	2.848.012	2.857.630
Αρ. δικαιούχων κ. σύνταξης στη λειτουργία αναπηρίας	143.183	143.731	144.985	147.230	143.920	138.093	114.633
Αρ. δικαιούχων κ. σύνταξης στη λειτουργία γήρατος	1.982.018	2.014.407	2.054.358	2.090.378	2.112.690	2.168.195	2.198.500
Αρ. δικαιούχων κύριας σύνταξης στη λειτουργία επιζώντων	509.774	503.070	519.689	529.808	533.295	541.556	544.497
Αρ. δικαιούχων κύριας σύνταξης στη λειτουργία ανεργίας (Πρόωρη συνταξιοδότηση για λόγους που αφορούν στην αγορά εργασίας)	300	306	208	368	271	168	0

Ο αριθμός δικαιούχων συνταξιοδότησης χωρίς διπλή καταγραφή εντάσσεται στη γενικότερη ομάδα δεδομένων του ESSPROS. Το esspros (Ευρωπαϊκό Σύστημα Ενοποιημένων Στατιστικών Κοινωνικής Προστασίας) αποτελείται από το κεντρικό σύστημα και δύο τμήματα, τους δικαιούχους σύνταξης και τις καθαρές κοινωνικές παροχές. Οι χρηματικές παροχές σύνταξης υπάγονται σε επτά κατηγορίες, που καλύπτουν τέσσερις βασικές λειτουργίες και παρουσιάζονται στο παρακάτω σχήμα :



Σχήμα 4.2**:** Οι επτά κατηγορίες(πράσινο χρώμα), που καλύπτουν τέσσερις βασικές λειτουργίες(μπλε χρώμα) των χρηματικών παροχών σύνταξης.

I. Συντάξεις αναπηρίας καλούνται οι περιοδικές πληρωμές που προορίζονται να διατηρήσουν ή να ενισχύσουν το εισόδημα ενός ατόμου που δεν έχει συμπληρώσει την τυπική ηλικία συνταξιοδότησης και του οποίου η ικανότητα να εκτελέσει οποιαδήποτε αμειβόμενη εργασία εξαιτίας της αναπηρίας.

II. Παροχή πρόωρης συνταξιοδότησης λόγω μειωμένης ικανότητας για εργασία καλούνται οι περιοδικές πληρωμές προς ηλικιωμένους εργαζόμενους οι οποίοι συνταξιοδοτούνται πριν συμπληρώσουν την τυπική ηλικία συνταξιοδότησης σαν αποτέλεσμα της μειωμένης ικανότητάς τους για εργασία.

III. Συντάξεις γήρατος καλούνται οι περιοδικές πληρωμές που προορίζονται να διατηρήσουν το εισόδημα των δικαιούχων μετά τη συνταξιοδότησή τους από αμειβόμενη απασχόληση λόγω συμπλήρωσης του τυπικού ορίου ηλικίας ή να ενισχύσουν το εισόδημα των ηλικιωμένων.

IV. Προσυντάξεις γήρατος καλούνται οι περιοδικές πληρωμές που προορίζονται να διατηρήσουν το εισόδημα των δικαιούχων, οι οποίοι συνταξιοδοτούνται πριν συμπληρώσουν την τυπική ηλικία συνταξιοδότησης

V. Μερικές συντάξεις καλούνται οι περιοδικές πληρωμές που αποτελούν μέρος της πλήρους σύνταξης, σε εργαζομένους μεγάλης ηλικίας που συνεχίζουν να εργάζονται αλλά μειώνουν τις ώρες εργασίας τους ή των οποίων το εισόδημα από επαγγελματική δραστηριότητα είναι μικρότερο από ένα καθορισμένο όριο.

VI. Συντάξεις επιζώντων καλούνται οι περιοδικές πληρωμές προς άτομα που τις δικαιούνται λόγω τις συγγένειάς τους με τον αποθανόντα ασφαλισμένο, ο οποίος καλυπτόταν από το σύστημα (ορφανά, χήροι, χήρες)

VII. Παροχές πρόωρης συνταξιοδότησης για λόγους αγοράς εργασίας καλούνται οι περιοδικές πληρωμές σε μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζομένους που συνταξιοδοτούνται πριν συμπληρώσουν την τυπική ηλικία συνταξιοδότησης λόγω ανεργίας ή μείωσης του αριθμού των θέσεων εργασίας που οφείλεται στην εφαρμογή οικονομικών μέτρων.

Τα πέντε βασικά συστήματα από τα οποία συλλέγονται τα δεδομένα είναι :

1.Ταμεία κοινωνικής ασφάλισης.

Περιέχει το σύνολο των ταμείων της κοινωνικής ασφάλισης για υγεία και συνταξιοδοτική προστασία(κύρια σύνταξη, επικουρική σύνταξη και εφάπαξ), ανεξάρτητα από τον φορέα που τα επιβλέπει.

2.*Κοινωνική ασφάλιση δημοσίων υπαλλήλων*

Περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων του κράτους με την ιδιότητα του εργοδότη των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίες χρηματοδοτούνται μέσω του κρατικού προϋπολογισμού και τις δαπάνες περίθαλψης των δημοσίων υπαλλήλων. Στο

σύστημα συμπεριλαμβάνονται οι συντάξεις των στρατιωτικών και πολιτικών υπαλλήλων, των υπαλλήλων του ΟΣΕ και των κοινοτικών υπαλλήλων.

3.Επαγγελαμτικές συλλογικές συντάξεις

Περιλαμβάνονται συλλογικές επαγγελματικές συντάξεις που χορηγούνται στους εργαζομένους και χρηματοδοτούνται εκτός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης από ασφαλιστικές εταιρίες και ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης.

4.Υποχρεωτικές παροχές εργοδοτών προς υπαλλήλους

Περιλαμβάνει δράσεις στις οποίες υποχρεούνται οι εργοδότες χωρίς να υπάρχει συνεισφορά του εργαζομένου και χρηματοδοτούνται από τις ίδιες τις επιχειρήσεις.

5.Λοιπές κυβερνητικές δράσεις κοινωνικής προστασίας.

Περιλαμβάνει δράσεις που χρηματοδοτούνται μέσω του προϋπολογισμού απευθείας από τα Υπουργεία. Συμπεριλαμβάνονται τόσο η πληρωμή προνοιακών επιδομάτων όσο και διάφορες επιδοτήσεις που δεν περιλαμβάνονται απευθείας σε άλλο σύστημα.

4.2.1.Προβλήματα στη μεθοδολογία

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει προβλήματα όσων αφορά στον υπολογισμό της διπλής μέτρησης για τους δικαιούχους σύνταξης, για συντάξεις της ίδιας ή διαφορετικής κατηγορίας. Τα προβλήματα εντοπίζονται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει εφαρμογή του συστήματος ολοκληρωμένης τεχνολογίας (IT) για τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης και στο γεγονός ότι στην Ελλάδα σχετικά πρόσφατα έχει δημιουργηθεί ο Αριθμός Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ) που είναι μοναδικός για κάθε άτομο, που δεν εφαρμόστηκε πλήρως ακόμη για κάθε Οργανισμό Κοινωνικής Ασφάλισης.

Στις περιπτώσεις μη ορθής χρήσης τήρησης της μεθοδολογίας του Esspros περιλαμβάνονται οι δικαιούχοι πρόωρης συνταξιοδότησης λόγω μειωμένης ικανότητας εργασίας(όσων αφορά στη λειτουργία αναπηρίας) και οι δικαιούχοι μερικών συντάξεων (όσων αφορά στη λειτουργία γήρατος), καθώς οι δύο αυτές κατηγορίες δεν υπάρχουν στην Ελλάδα.

Από την επεξεργασία των στοιχείων προέκυψε ότι από το 2006 έως το 2012, δηλαδή μέσα σε επτά έτη έπρεπε να καλυφθεί ο συνολικός αριθμός δικαιούχων κύριας σύνταξης που ανέρχεται στο ποσό των 19.278.449 δικαιούχων, με τους δικαιούχους να αυξάνονται σταδιακά κατά τη διάρκεια των χρόνων. Από το συνολικό

αριθμό των δικαιούχων της κύριας σύνταξης, το μεγαλύτερο ποσό καταλαμβάνουν οι δικαιούχοι στη λειτουργία γήρατος, αριθμός που ομοίως παρουσιάζει αυξητική πορεία. Στο σύνολο συμπεριλαμβάνεται ο αριθμός δικαιούχων κύριας σύνταξης στη λειτουργία ανεργίας με πρόωρη συνταξιοδότηση για λόγους που αφορούν την αγορά εργασίας, ποσό που εμφανίζει ιδιαίτερα έντονες αυξομειώσεις με αξιοσημείωτη την αύξηση των δικαιούχων το 2009, έτος που χαρακτηρίζεται από δυσμενείς οικονομικές καταστάσεις στην αγορά εργασίας και με ολοένα αυξανόμενα τα ποσοστά ανεργίας ακόμα και σε μεγαλύτερες ηλικίες.

Τα στοιχεία του Esspros που αναλύθηκαν διαφωτίζουν μια σειρά ερωτημάτων που έχουν σχέση με την κοινωνική πολιτική και μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

I. *Είναι ανεπαρκές το ελληνικό κράτος;*

Η άποψη αυτή τεκμηριώνεται με το επιχείρημα ότι η κοινωνική πολιτική στερείται πόρων, η έλλειψη των οποίων το οδηγεί στη σημερινή υποβάθμιση. Επομένως το πρόβλημα του κοινωνικού κράτους είναι ποσοτικό και όχι κοινωνικό, με άμεση συνέπεια η διόρθωσή του να απαιτεί περισσότερα κονδύλια. Το επιχείρημα αυτό συνήθως τίθεται με βάση διεθνείς συγκρίσεις με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης , στις οποίες καταδεικνύεται ότι η Ελλάδα κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις.

II. *Υπάρχει λιτότητα στις παροχές; Οι κοινωνικές δαπάνες βαίνουν φθίνουσες;*

Υπάρχει διάχυτη η εικόνα ότι η λιτότητα πλήττει πρωτίστως τον κοινωνικό τομέα και ότι η κατάσταση βαίνει επιδεινούμενη. Η σταθεροποίηση της κατάστασης συνεπάγεται αναγκαστικά χαμηλή προτεραιότητα στις κοινωνικές δαπάνες, οι οποίες πρέπει να περικοπούν για σταθεροποιηθεί η οικονομία. Πρώτα η σταθεροποίηση, μετά η ανάπτυξη και τέλος η κοινωνική προστασία ως ανταμοιβή καθώς η ύπαρξη του κατάλληλου κοινωνικού ιστού ασφάλειας επιτρέπει ταχύτερη ανάπτυξη για δεδομένα επίπεδα πληθωρισμού.

III. *Η χρηματοδότηση της κοινωνικής προστασίας καλύπτεται με τη δημιουργία ελλειμμάτων εις βάρος των επερχόμενων γενεών;*

Η ένσταση αυτή χαρακτηρίζει την κοινωνική πολιτική ως ασφαλή, αφού για τη χορήγηση των κοινωνικών επιδομάτων χρεώνονται οι μελλοντικές γενεές. Επειδή όμως οι συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων και τα προνοιακά επιδόματα πληρώνονται από τον προϋπολογισμό και δεν υπάρχει υποθηκευμένο έσοδο για να τα χρηματοδοτεί ενώ τα έσοδα του συστήματος ασφάλισης είναι ό, τι απαιτείται μετά

τον υπολογισμό θεσμοθετημένων πόρων, το ερώτημα πρέπει να αναδιατυπωθεί. Οι πόροι του συστήματος κοινωνικής προστασίας χωρίστηκαν σε θεσμοθετημένους περιλαμβάνοντας εισφορές, κοινωνικούς πόρους αλλά και πόρους από ταμεία και ιδρύματα και μη θεσμοθετημένους που περιλαμβάνουν καλύψεις ελλειμμάτων, επιχορηγήσεις και πληρωμές απευθείας από τον προϋπολογισμό. Η υγιής χρηματοδότηση πρέπει να πραγματοποιείται με χρηματοδότηση των δαπανών μέσω θεσμοθετημένων πόρων και όχι με επιβάρυνση του προϋπολογισμού.

Συμπεράσματα

Το συνταξιοδοτικό σύστημα φαίνεται ότι προσαρμόζεται στις μεταβολές της αγοράς εργασίας. Οι ποσοτικές και οι ποιοτικές βελτιώσεις των υπηρεσιών και των παροχών για τους συνταξιούχους αυξάνονται σταθερά μέσω της μηχανοργάνωσης και της απλούστευσης των διοικητικών διαδικασιών.

Το πρόβλημα δεν εντοπίζεται μονό στην αγορά εργασίας αλλά πρέπει να διαπιστώσουμε σε τι είδους κοινωνίας επιθυμούμε να ζούμε. Είναι θέμα αξιοπρέπειας και ελευθερίας από τον εγωκεντρισμό μας να δημιουργήσουμε συστήματα που θα προστατεύουν στο ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης τους συνανθρώπους μας. Επομένως το θέμα δεν είναι απλά λογιστικό ή έστω οικονομικό μόνο αλλά ουσιωδώς «πολιτικό».

Η Ελλάδα προβλέπεται ότι θα αντιμετωπίσει, στις επόμενες δεκαετίες, δυσμενείς δημογραφικές τάσεις, τάσεις όμοιες με εκείνες που αντιμετωπίζουν τα περισσότερα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Η γεννητικότητα μειώνεται με γρήγορους ρυθμούς από τη δεκαετία του 1980. Το προσδόκιμο ζωής, το οποίο στις μέρες μας τοποθετείται κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπολογίζεται να αυξηθεί κατά 4,6 έτη για τους άνδρες και 4,5 έτη για τις γυναίκες μεταξύ 2004 και 2050. Κατά συνέπεια, το ποσοστό εξάρτησης των ηλικιωμένων θα αυξηθεί από το μέτριο επίπεδο του 26% το 2005 στο 60% το 2050, ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ.

Μια σημαντική κατεύθυνση της πολιτικής αφορά την επάρκεια των συντάξεων για τους δικαιούχους με χαμηλότερα εισοδήματα, θέμα που αποτελεί σημαντικό στοιχείο για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος. Τα τρέχοντα προβλήματα επάρκειας αντανακλούν επίσης τα περιορισμένα έτη εισφορών

όσων συνταξιοδοτούνται σήμερα καθώς και την εισφοροδιαφυγή και το γεγονός ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εισφορές που καταβάλλονται αντιστοιχούν μόνο σε μέρος των πραγματικών αποδοχών.

Ένα βασικό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι η ύπαρξη πολλών συστημάτων υποχρεωτικής ασφάλισης για διαφορετικές επαγγελματικές ομάδες, που οδηγεί στον κατακερματισμό και τη νομοθετική πολυπλοκότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, με σκοπό να μειωθούν οι ανισότητες που μπορούν να υπονομεύσουν την κοινωνική αποδοχή του συστήματος. Δεδομένου ότι ακόμα και στο πλαίσιο ενός ταμείου οι διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες μπορεί να υπόκεινται σε διαφορετικούς όρους και διαφορετικούς κανόνες καταβολής εισφορών, ενδέχεται τα συστήματα να παρέχουν διάφορα επίπεδα συντάξεων. Η Ελλάδα μπορεί να αναμένει ισχυρή δημοσιονομική πίεση λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Οι δυσμενείς δημογραφικές τάσεις θα οδηγήσουν σε πολύ μεγάλη αύξηση των δημόσιων δαπανών που συνδέονται με το γήρας.

Σύμφωνα με τα εμπειρικά δεδομένα και τις βιβλιογραφικές πηγές, μπορούμε να καταλήξουμε σε μια διαπίστωση. Αν υπάρχει δυσαρέσκεια για το αποτέλεσμα της κοινωνικής πολιτικής, αυτή δεν χαρακτηρίζεται από ποσοτική ανεπάρκεια. Αντίθετα, τα αίτια πρέπει να αναζητηθούν προς την ποιοτική κατεύθυνση, την ποιότητα και τη φύση της κοινωνικής προστασίας που παρέχεται στην Ελλάδα.

Η ανάπτυξη των προνοιακών πολιτικών στην Ελλάδα παρουσιάζει ιστορικά σοβαρές αδυναμίες και στρεβλώσεις, οι οποίες κατά κύριο λόγο εντοπίζονται στην έλλειψη στοχευμένων στρατηγικών προστασίας των ατόμων σε κατάσταση ανάγκης και κοινωνικού αποκλεισμού και στην απουσία ολοκληρωμένων ενεργητικών δράσεων εργασιακής και κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

Σε αυτές τις καταστάσεις, η στατιστική πληροφόρηση αποτελεί φίλτρο μέσω του οποίου γίνεται αντιληπτή η πραγματικότητα, απαραίτητη προϋπόθεση για τη χάραξη πολιτικής. Χωρίς πληροφόρηση, ο εντοπισμός αναγκών, η αξιολόγηση αντικρουόμενων προτεραιοτήτων για να υπάρξει απόφαση θα ήταν αδύνατη. Η στατιστική εξασφαλίζει τον τρόπο με τον οποίο αξιολογείται και κρίνεται η πολιτική και μέσω αυτήν περιορίζεται η αυθαιρεσία.

Είναι σαφές ότι οι αντοχές της ελληνικής κοινωνίας βρίσκονται σε οριακό σημείο. Καθίσταται επιτακτική η ανάγκη να διασφαλισθεί ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα για όλους τους πολίτες και ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο κοινωνικής

προστασίας με στοχευμένες πολιτικές στις πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σε διαφορετική περίπτωση θα οδηγηθούμε σε έντονες ανισότητες και διαχωρισμούς. Μία τέτοια Ελλάδα δεν μπορεί να δημιουργήσει ανάπτυξη. Οφείλουμε επομένως να επεξεργασθούμε και να προτείνουμε δράσεις για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μεγάλων τμημάτων του ελληνικού πληθυσμού. Οφείλουμε να ενισχύσουμε το κράτος πρόνοιας. Οφείλουμε να στηρίξουμε μια Ελλάδα με θέσεις απασχόλησης και με κοινωνικό προσανατολισμό. Μόνο έτσι η ελληνική οικονομία θα μπορέσει να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της και να ξεπεράσει τα δημοσιονομικά προβλήματα που σήμερα αντιμετωπίζει και η ελληνική κοινωνία να επανακτήσει την συνοχή και τον δυναμισμό της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Έντυπη βιβλιογραφία

Αμίτσης Γ., *Η ρύθμιση των επαγγελματικών συστημάτων ασφάλισης στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης* στο: Αμίτσης Γ., Ληξουριώτης Ι., Πετρόγλου Π. (επιμ.) *Επαγγελματικά συστήματα ασφάλισης και ζητήματα εργατικού δικαίου από την ιδιωτική ομαδική ασφάλιση*, Αθήνα – Κομοτηνή: Σάκκουλας Αντ. Ν., 2004

Αναγκαστικός Νόμος 1846/1951. Εθνικό Τυπογραφείο

Δουλκερή Τ., *Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, Εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 2005

Ελλάς: Εθνικοί λογαριασμοί, Πειραιάς, Αύγουστος 2011, Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, σελ 3-7

Λαναρά Κ., Η ασφάλιση στο Ι.Κ.Α. 2013, σελ. 1

Natali David, *The Netherlands: The Pension System*, Research Project, 2004

Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα,* Financial Forum, 1996

Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη Πατρίνα, *Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφαλίσεως*, Εκδ. Σάκκουλας, 2004

Παπαρρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη Πατρίνα, *Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης*, Νομική Βιβλιοθήκη, Νοέμβριος 2013

Ρωμανιάς Γ., *Ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης: Η διεθνής εμπειρία και οι προοπτικές εφαρμογής του θεσμού στην Ελλάδα*, στο: Αμίτσης Γ., Ληξουριώτης Ι., Πετρόγλου Π. (επιμ.) *Επαγγελματικά συστήματα ασφάλισης και ζητήματα εργατικού δικαίου από την ιδιωτική ομαδική ασφάλιση*, Αθήνα–Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.2004

Rosen Harvey S., Gayer Ted, Ράπανος Βασίλειος, Καπλάνογλου Γεωργία, *Δημόσια οικονομική: Σύγχρονη θεωρία και ελληνική πραγματικότητα*, Κριτική, 2011

Σολωμός Γ., *Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα*, Εκδ. Λιβάνης, Αθήνα, 2006

Στεργίου Α., *Αυτοαπασχολούμενος και μισθωτός στην κοινωνική ασφάλιση,* 2005, σελ. 6

Taxation trends in the European Union, Luxembourg , Eurostat , 2013

Υπολογισμός της σύνταξης σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3029/2002, Υπουργείο Απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αθήνα, 23. 6. 2008

Διαδικτυακές αναφορές

Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία για το έτος 2012 και αναθεωρημένα στοιχεία για τα έτη 2000-2011, Ελληνική Στατιστική Αρχή. Ανακτήθηκε στις 02/02/2015 από http://www.statistics.gr/

Ζαββός Γεώργιος, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. *Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος και η ιδιωτική ασφάλιση*. Ανακτήθηκε στις 05/02/2015 από http://www.epistimonikomarketing.gr/

Κοινωνική Προστασία : Δικαιούχοι Σύνταξης ,Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Στατιστικών Κοινωνικής Προστασίας (ESSPROS) , ΕΛΣΤΑΤ. Ανακτήθηκε στις 11/02/2015 από http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A2104

Κοινωνική Προστασία :Καθαρές παροχές, Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Στατιστικών Κοινωνικής Προστασίας (ESSPROS) , ΕΛΣΤΑΤ. Ανακτήθηκε στις 11/02/2015 από http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A2104

European Industrial Relations Observatory (EIRO) (2004), *Comparative study on occupational pensions.* Ανακτήθηκε στις 04/02/2015 από http://www. Eurofound.europa.eu/eiro/2004/04/study

Επεξηγηματικό Σημείωμα για Αναθεώρηση Εθνικών Λογαριασμών 1995-2013.Ανακτήθηκε στις 02/02/2015 από http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/5D6D7D32B08F386BC2257D72002F3853?OpenDocument

Ευρωπαϊκή επιτροπή: Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και κοινωνική ένταξη, Βρυξέλλες.Ανακτήθηκε στις 02/02/2015 από http://ec.europa.eu/

Το συνταξιοδοτικό σύστημα της Δανίας. Ανακτήθηκε στις 04/02/2015 από http://www.ggka.gr/

Υπολογισμός συντάξεων με «μεικτό» σύστημα. Ανακτήθηκε στις 04/02/2015 από http://www.ethnos.gr/